

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2020.9.30.
COM(2020) 625 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról

{SWD(2020) 212 final}

Az oktatás elengedhetetlen az európai társadalom és gazdaság életképessége szempontjából. Az európai oktatási térség az oktatási és képzési közösségek számára hivatott biztosítani az ahhoz szükséges támogatást, hogy teljesíteni tudják alapvető küldetésüket a mai, kihívásokkal teli és izgalmas időkben – Ursula von der Leyen elnök

1. BEVEZETÉS

Politikai iránymutatásában Ursula von der Leyen, a Bizottság elnöke kötelezettséget vállalt arra, hogy 2025-re az európai oktatási térségből valóság lesz. Az oktatás a személyes kiteljesedés, a foglalkoztathatóság, valamint az aktív és felelősségteljes polgári szerepvállalás alapja. A szociális jogok európai pillérében említett elvek között a minőségi és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és egész életen át tartó tanuláshoz való jog az első helyen szerepel. Az Unió jelenleg azon dolgozik, hogy a fenntarthatóságon alapuló növekedési stratégiáját új alapokra helyezze. Az ehhez szükséges átalakulás hajtóerejét a zöld és digitális átállás adja. Az oktatás az európai életmód nélkülözhetetlen része, amely a szabadság, a sokszínűség, az emberi jogok és a társadalmi igazságosság szolgálatában a szociális piacgazdaság és a demokrácia megszilárdítására irányul.

Az Európai Tanács júliusban egy olyan helyreállítási csomagról állapodott meg, amelyre eddig nem volt példa. Ezzel az volt a célja, hogy ellensúlyozza a Covid19 gazdaságainkra és társadalmainkra gyakorolt hatásait, hozzájáruljon ahhoz, hogy Európa a válságból megerősödve lábáljon ki, és előmozdítsa gazdaságaink átalakítását és reformját. Ennek fényében az oktatásba, a képzésbe és a készségek hatékony felhasználásába való beruházás alapvető lesz Európa gazdasági és társadalmi jólétének támogatása tekintetében.

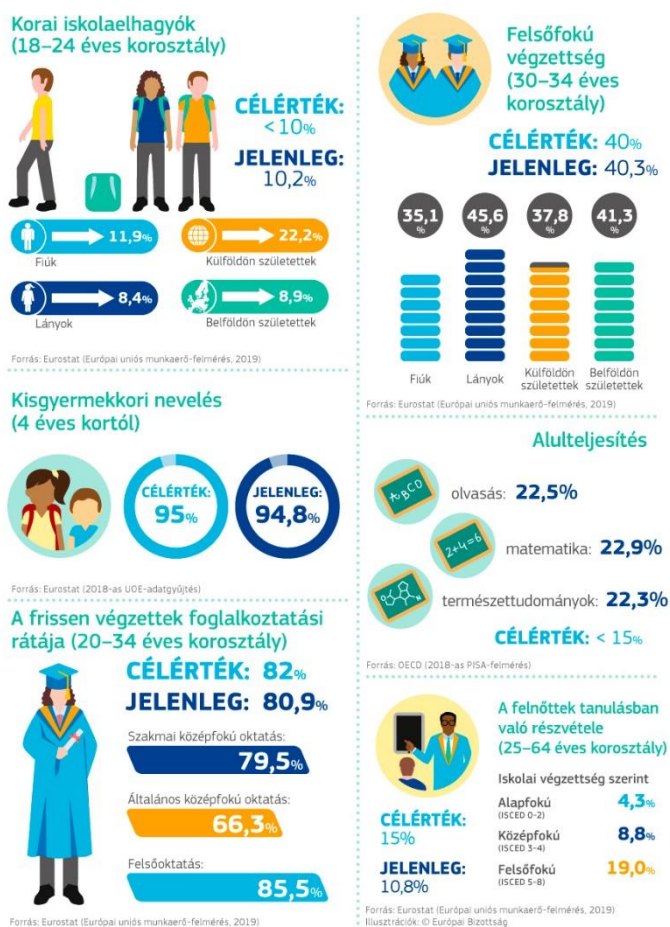
A Covid19-világjárvány jelentős hatást gyakorol az európai oktatási és képzési rendszerekre: a több mint 100 millió főt számláló európai oktatási és képzési közösséget újabb és újabb, kihívásoktól sem mentes helyzeteknek teszi ki, amelyek során azok új tanulási, tanítási és kommunikációs módszereket kénytelenek elsajátítani. Mindenképpen meg kell akadályozni, hogy ez az egészségügyi válság a tanulás és a készségfejlesztés útjába álló, olyan strukturális akadállyá szilárduljon, amely kihat a fiatalok foglalkoztatási kilátásaira, jövedelmére, valamint a társadalmi egyenlőségre és a társadalom egészének befogadókészségére. A tagállamok a reziliens és jövőorientált oktatási rendszerek kialakítása során uniós szintű együttműködésre törekednek, megteremtve ezzel az európai oktatási térség alapjait.

Ez a közlemény megerősíti az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításának érdekében eddig alkalmazott megközelítést. Az európai oktatási térség kapcsolódik a Next Generation EU helyreállítási eszközhöz és az Európai Unió 2021 és 2027 közötti időszakra szóló, hosszú távú költségvetéséhez.

A fellendülés és a reziliencia feltételeinek megteremtése és a szükséges intézkedések meghozatala során az eddigieknél is nagyobb hangsúlyt kapnak azok a szakpolitikai területek, melyek homlokterében az emberek állnak. A kisgyermekkorú nevelésnek és gondozásnak, az iskoláknak, a szakképzésnek, a felsőoktatásnak, a kutatásnak, a felnőttoktatásnak, valamint a

nem formális tanulásnak ebben egyaránt meghatározó szerep jut. Ezeken a szakpolitikai területeken holisztikus oktatási és képzési megközelítést kell kialakítani, amelyben elismerést nyer, hogy az oktatás és a képzés jellegénél fogva alkalmas arra, hogy átfogó módon megalapozza a lehető legnagyobb mértékű társadalmi hozzájárulást és társadalmi részvételt.

Az európai oktatási térség az uniós szintű, immár több évtizedes oktatási együttműködésben gyökerezik. Az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszere (Oktatás és képzés 2020) hozzájárult a bizalom és a kölcsönös megértés megteremtéséhez, amely elősegítette az európai oktatási térséggel kapcsolatos első kezdeményezéseket¹ és a nemzeti reformokat, valamint megkönnyítette az oktatási és képzési közösség számára a Covid19-világjárványra való reagálást.

Az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés eredményei

Az együttműködés már eddig is jelentős eredményekhez vezetett a tanárok szerepvállalásának növelése, az általános képzés javítása, a digitális transzformációhoz való alkalmazkodás és a szakképzés javítását szolgáló új elvek meghatározása terén. Emellett az „Oktatás és képzés

¹ A részleteket lásd a bizottsági szolgálati munkadokumentumban.

2020” közös uniós célértékeket (úgynevezett „referenciaértékeket”) határozott meg, és számos olyan kölcsönös tanulási és szakpolitikai támogatási eszközt rendelkezésre bocsátott, amelyek arra ösztönözték a tagállamokat, hogy a legsürgetőbb kérdésekre összpontosítsanak. Amint azt a fenti ábra mutatja, 2020-ra a következő eredményeket sikerült elérni:

- 4 éves kortól a gyermekek csaknem 95 %-a vesz részt kisgyermekkori nevelésben. Az oktatás e rendkívül fontos szakasza mostantól teljes mértékben a minőségre koncentrálhat, különösen a hátrányos helyzetű gyermekek vonatkozásában.
- A felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatal felnőttek száma az elmúlt évtizedben jelentős mértékben nőtt, aminek köszönhetően az EU a 2009-ben kitűzött 40 %-os célt még túl is teljesítette. Minél magasabb az iskolai végzettsége valakinek, annál jobb az esélyei, hogy munkahelyet talál magának, azt meg is tudja tartani, jobb lesz a fizetése, és aktívabb szerepet vállal a demokratikus életben.
- Az iskolát felső középfokú végzettség nélkül elhagyó és képzésben már nem részesülő fiatalok aránya a 2009. évi 14 %-ról 2019-ben 10,2 %-ra csökkent, és így csaknem elérte a 10 %-os uniós célkitűzést. Ez az eredmény segít annak a jelenségnek a visszaszorításában, amikor a fiatal felnőttek alacsony képzettségük miatt csapdába esnek, azaz nem tudnak változtatni helyzetükön.
- Azt a célt viszont nem sikerült elérnie az EU-nak, hogy 2020-ra a 15 évesek körében 15 % alá szorítsa az olvasás, a matematika és a természettudományok terén gyengén teljesítők arányát. Az EU egészében véve mindhárom említett területen lemaradt: a 15 évesek több mint egyötöde nem képes ezeken a területeken az egyszerű feladatok elvégzésére sem, és ezek az eredmények szorosan összefüggnek a tanulók társadalmi-gazdasági helyzetével.
- A friss diplomások foglalkoztatási rátája 2019-ben 80,9 %-ra emelkedett, ami a 2013-as rekordalacsony 74,3 %-hoz képest tartós javulás eredménye, és megközelíti a 82 %-os uniós célértéket.
- Részben a pénzügyi válság számlájára írható, hogy a felnőttek tanulásban való részvétele nem érte el a 15 %-os célt, de 2019-ben 10,8 %-ra emelkedett, a tagállamok közötti jelentős különbségekkel.

Az Európai Tanács által 2019. június 20-án elfogadott, a 2019–2024-es időszakra szóló új uniós stratégiai menetrend hangsúlyozza, hogy a tagállamoknak fokozniuk kell „*az emberek készségeibe és oktatásába irányuló beruházásokat*”. Az oktatási és pénzügyminiszterek a 2019. november 8-án tartott első közös irányadó vitájukon egyetértettek abban, hogy minden tagállamban be kell ruházni az oktatásba, a készségekbe és a kompetenciákba, és ezt az EU stratégiai prioritásának kell tekinteni². Míg egyes tagállamok számára a legsürgetőbb feladatot az jelenti, hogy az oktatásba és a képzésbe irányuló beruházások megfelelő szintjét biztosítsák, mások számára a fő kérdés az, hogy miként tudják a forrásokat hatékonyan és eredményesen felhasználni.

²Az európai oktatási térség továbbfejlesztéséről szóló tanácsi állásfoglalás felszólítja a tagállamokat és a Bizottságot, hogy „[m]ozdítsák elő az oktatás és képzés terén való együttműködést, valamint az oktatásba és képzésbe való beruházás előnyeire vonatkozó bizonyítékok megosztását, mivel az oktatásba és képzésbe való hatékony közberuházás előnyeivel kapcsolatos ismeretek, adatok és elemzések javulása elősegítheti, hogy a tagállamok – további adminisztratív terhek elkerülésével – inkluzívabb, hatékonyabb és rugalmasabb oktatási és képzési rendszereket alakíthassanak ki”.

Az Erasmus+ program nagy szerepet játszott a sikeres módszerek elterjesztésében és a nemzeti reformokkal kapcsolatos együttműködés elmélyítésében, valamint az uniós szintű intézkedések végrehajtásának pénzügyi támogatásában, például a polgári szerepvállalásnak, az alapvető szabadságoknak, a toleranciának és a megkülönböztetésmentességnek az oktatás által történő előmozdítása iránti uniós kötelezettségvállalás alátámasztásában. Az európai strukturális és beruházási alapok finanszírozást biztosítottak a rendszerszintű nemzeti reformok végrehajtására. A strukturálisreform-támogató program pedig a tagállamok oktatási és képzési rendszereinek reformjához nyújtott technikai támogatást.

E tevékenységek fontossága a legmagasabb politikai szinten is elismerést kapott, ami csak fokozta az oktatás területével kapcsolatos európai törekvéseket. A 2017. márciusi Római Nyilatkozatban az EU vezető politikusai megfogadták, hogy egy olyan Unió kialakításán fognak dolgozni, ahol „a fiatalok a lehető legjobb oktatásban és képzésben részesülnek, és a kontinensen bárhol tanulhatnak és vállalhatnak munkát”³. Az uniós vezetők által a 2017. évi göteborgi szociális csúcstalálkozón közösen kihirdetett szociális jogok európai pillére első alapelveként a minőségi és inkluzív oktatást, képzést és egész életen át tartó tanulást határozza meg⁴. Az Európai Tanács a 2017. december 14-i következtetéseiben⁵ pedig azt hangsúlyozta, hogy „[a]z oktatás és a kultúra a befogadó és összetartó társadalmak kialakítása, valamint versenyképességünk megőrzése szempontjából is alapvető jelentőséggel bír”, és – az európai oktatási térségre vonatkozó bizottsági elképzelésekkel összhangban – számos kiemelt tevékenységi területet határozott meg⁶. A Bizottság az európai oktatási térséggel kapcsolatos első kezdeményezések keretében számos területen e megbízatás szellemében cselekedett⁷.

Az európai oktatási térség létrehozására irányuló erőfeszítések szinergiában fognak működni az európai készségfejlesztési programmal⁸, a megújított szakképzési politikával⁹ és az Európai Kutatási Térséggel annak érdekében, hogy Európa helyreállításának és gazdasági jólétének a tudás legyen az alapja, a befogadás, a mobilitás és az innováció közösen vallott elveire támaszkodva. Ezek a kezdeményezések a 2020–2025-ös időszakra szóló uniós nemi esélyegyenlőségi stratégiával¹⁰ együtt az iskolából a felsőoktatási tanulmányokba, a szakképzésbe vagy a munka világába való zökkenőmentes átmenetet hivatottak elősegíteni, valamint azt, hogy az egész életen át tartó tanulás lehetősége realitás legyen. Emellett a nemek közötti egyenlőség munkahelyi kultúrájának elterjesztéséhez is hozzá fognak járulni,

³ Római Nyilatkozat (2017) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/STATEMENT_17_767

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_hu

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/media/32215/14-final-conclusions-rev1-hu.pdf>

⁶ COM(2017) 673 final.

⁷ Az „Európai Egyetemek” kezdeményezés továbbfejlesztése; a fiatalok külföldi tanulmányainak megkönnyítése az európai diákigazolvány-kezdeményezés keretében kifejlesztett új szolgáltatások révén; a képesítések és a külföldi tanulmányok automatikus és kölcsönös elismerése a tagállamokban; az idegennyelv-oktatás és -tanulás fejlesztése; kiállítás a közös értékek mellett; a magas színvonalú kisgyermekkori nevelést és gondozást biztosító rendszerek megerősítése; új ifjúságügyi stratégiai keret meghatározása; a diplomások foglalkoztathatóságának és tanulási pályájának nyomon követése; a kulcskompetenciák elsajátításának támogatása; valamint a digitális tanulás erősítése a digitális oktatási cselekvési terv révén.

⁸ A Bizottság közleménye – A fenntartható versenyképességre, a társadalmi méltányosságra és a rezilienciára vonatkozó európai készségfejlesztési program, COM(2020) 274 final, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=hu>

⁹ A fenntartható versenyképességet, társadalmi méltányosságot és rezilienciát célzó szakképzésről szóló tanácsi ajánlásra irányuló javaslat, COM(2020) 275 final.

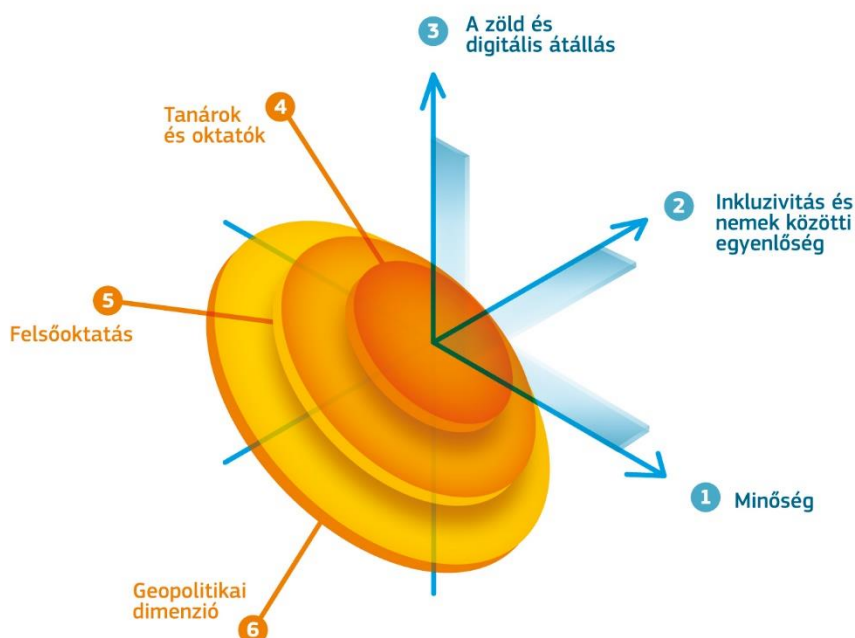
¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_357

és támogatni fogják a rasszizmus és a megkülönböztetés minden formája elleni küzdelmet, beleértve a nemi sztereotipizálást is.

Ezen eredményekre építve, valamint az európai oktatási térség továbbfejlesztéséről szóló, 2019. novemberi tanácsi állásfoglalással¹¹ összhangban ez a közlemény felvázolja az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításával kapcsolatos elképzeléseket, és bemutatja az ezen ambiciózus cél eléréséhez vezető lépéseket.

2. AZ EURÓPAI OKTATÁSI TÉRSÉGGEL KAPCSOLATOS AMBÍCIÓK

A Bizottság javaslata a folyamatban lévő erőfeszítések egy mederbe terelésére és **az európai oktatási térség hat dimenzió mentén** történő továbbfejlesztésére irányul.

2.1. Minőség:

A minőségi oktatás olyan ismeretekkel, készségekkel és szemléletmóddal ruházza fel a fiatalokat, amelyek birtokában boldogulnak az életben, és meg tudnak birkózni az előttük álló kihívásokkal. Uniós szinten az oktatás minőségével kapcsolatos elképzelések a következőket foglalják magukban:

¹¹ A Tanács állásfoglalása az európai oktatási térségnek a jövőorientált oktatási és képzési rendszerek támogatása érdekében történő továbbfejlesztéséről, HL C 389., 2019.11.18., 1. o., <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13298-2019-INIT/hu/pdf>

- Az alapvető készségek – többek között a digitális kompetenciák – elsajátítása, ami előfeltétele annak, hogy a fiatalok boldoguljanak, olyan munkát találjanak, amelyben ki tudnak teljesedni, és aktív szerepet vállaljanak a társadalomban¹². 2018-ban az alulteljesítési arány – vagyis azon tanulók aránya, akik az OECD PISA-felmérése szerint nem képesek az alapvető matematikai, természettudományi és olvasási feladatok elvégzésére sem – uniós átlagban 22,5 % volt az olvasás, 22,9 % a matematika és 22,3 % a természettudományok terén. A 2009–2018-as időszakban a természettudományok és az olvasás terén nyújtott teljesítmény uniós szinten romlott, a matematika terén viszont stabil maradt. 2019-ben az európai fiatalok egyötöde állította magáról, hogy nem rendelkezik az alapvető digitális készségekkel¹³. Egyes uniós országok azonban javítani tudták teljesítményüket azáltal, hogy strukturális oktatási reformokat vezettek be, nagyobb autonómiát biztosítottak az iskolák számára, már a korai évektől kezdve az egyenlőtlenségek felszámolására törekedtek, és hajlandóak voltak invesztálni a tanárokbba. Amennyiben nem kerül sor a további tanulást lehetővé tevő alapkészségek elsajátítására, az olyan hiányosságokat okoz, amelyek az érintettek egész életében súlyos következményekkel járnak, és felnőttoktatás keretében kell majd orvosolni őket¹⁴.
- Az olyan transzverzális (átvihető) készségek transzdiszciplináris, tanulóközpontú és kihívásorientált megközelítések révén történő elsajátítása, mint a kritikus gondolkodás, a vállalkozói szellem, a kreativitás és a polgári szerepvállalás.
- Annak a szabadságnak az előmozdítása, hogy mind a tanulók, mind a tanárok mobilitási programokban vehessenek részt, az intézmények pedig szabadon együttműködhesse egymással Európában és a nagyvilágban. A tanulási célú mobilitás és a határokon átnyúló együttműködés komoly hajtóerőt jelent az oktatási és képzési intézmények minőségének javításához. Számos oktató és tanuló azonban még mindig különféle akadályba ütközik, amikor transznacionális mobilitási tapasztalatok szerzésébe vágnának bele. Előfordulhat, hogy híján vannak a megfelelő információknak és útmutatásnak a tanulási célú mobilitással kapcsolatban, vagy nem kellően felkészültek egy-egy idegen nyelv elsajátítására, vagy az akadálymentesség terén szembesülnek kihívásokkal. Pénzügyi akadályok, a diáktámogatási rendszerek hordozhatóságának hiánya, a mobilitási programok keretében szerzett képesítések és tanulási eredmények teljes körű elismerésének hiánya, a mobilitás tantervi követelményekkel való összeegyeztetésének nehézségei eltántoríthatják a tanulókat és az oktatókat attól, hogy éljenek a szabad mozgáshoz való jogukkal. A tanulmányi mobilitásnak a jövőben környezeti szempontból is fenntarthatóbbnak kell lennie, továbbá készen kell állnia a digitális kihívásokra és a digitális lehetőségek kiaknázására.
- Az idegennyelv-tanulás és a többnyelvűség előmozdítása. A külföldi tanulás és munkavállalás előfeltétele, hogy több nyelvet is beszéljünk, ami ahhoz is szükséges,

¹² Az alapkészségek kulcsfontosságú szerepéről bővebben az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló, 2018. május 22-i tanácsi ajánlásban lehet olvasni (HL C 189., 2018.6.4., 1. o.).

¹³ [A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató, 2019](#)

¹⁴ Hanushek, E.A. and Woessmann, L., *The Economic Benefits of Improving Educational Achievement in the European Union: An Update and Extension (Az iskolai teljesítmény javításának gazdasági haszna az Európai Unióban: aktualizált és kiterjesztett tanulmány)*, European Expert Network on Economics of Education (Az oktatás közgazdaságtana európai szakértői hálózata), 39. elemző jelentés, 2019.

hogy teljes mértékben megismerhessük Európa kulturális sokszínűségét. Az idegennyelvtudás lehetővé teszi a tanulók és a tanárok számára, hogy megtapasztalják a tanulás valódi európai dimenziója jelentette előnyöket. A tanulók nyelvi háttérének megbecsülése és hasznosítása:

- Az iskolai nyelvi és kulturális sokszínűség kezeléséhez a tanárok számára nyújtott támogatás meghatározó az oktatás minőségének javítása szempontjából, különösen ami az olvasási készség terén tartósan fennálló hiányosságok kezelését illeti. Ez a megközelítés egyben a migráns háttérű tanulók és fiatalok iskolai eredményeinek javítására is szolgál.
- Az európai perspektíva beemelése az oktatásba betekintést enged a tanulóknak abba, hogy mit jelent Európa általában és az Unió konkrétan a mindennapi életükben. A nemzeti és regionális szemléletmódot kiegészítő európai perspektívát dinamikusan és plurálisan kell kezelni, ösztönözve a kritikus gondolkodás fejlődését.
- Az oktatási és képzési intézmények biztonságos környezetként való fenntartása, amely mentes az erőszaktól, a bántalmazástól, a káros hatású beszédétől, a dezinformációtól és a megkülönböztetés minden formájától.

2.2. Befogadás és nemek közötti egyenlőség:

Az oktatásügy rendre kudarcot vall abban, hogy csökkentse a társadalmi-gazdasági státuszhoz kapcsolódó egyenlőtlenségeket, noha azok az oktatási rendszerek teljesítenek a legjobban, amelyekben a méltányosságot mint értéket érvényesítik¹⁵. Egész Európára igaz, hogy az egyének oktatási tapasztalatai bizonyos társadalmi mintákhoz igazodnak. A hátrányos helyzetű diákok felülreprezentáltak az alulteljesítők között. A fiúk olvasási teljesítménye átlagban rosszabb, mint a lányoké, és ők korábban lemorzsolódnak az iskolából¹⁶. A vidéki területek le vannak maradva, a migráns háttérű diákok¹⁷ iskolai teljesítménye rosszabb. A Covid19-világjárvány az eddigieknél is jobban rávilágított, hogy mennyire fontos az oktatásban a befogadás és a méltányosság, és rámutatott arra is, hogy a diákok és családok lakhelyének földrajzi helyzete is számít. E tendenciák visszafordítása érdekében az európai oktatási térségben:

- függetleníteni kell az iskolai végzettséget és teljesítményt a társadalmi, gazdasági és kulturális státusztól annak érdekében, hogy az oktatási és képzési rendszerek

¹⁵ Az EU-27 szintjén a társadalmi-gazdasági index felső negyedéből származó tanulók körében az alulteljesítés mindössze 9,5 %. Ugyanakkor ez az arány a társadalmi-gazdasági skála legalacsonyabb negyedéből származó tanulók körében 36,4 %-ra rúg (PISA 2018, Együttes foglalkoztatási jelentés, 2019).

¹⁶ A fiatal férfiak és nők úgynevezett „NEET” (vagyis nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő) státusza és a tanulási eredményeik közötti korreláció elemzését lásd az OECD 2015. évi kiadványában. The ABC of Gender Equality in education: Aptitude, Behaviour, Confidence (A nemek közötti egyenlőség az oktatásban: rátermettség, viselkedés, önbizalom). Paris: PISA, OECD Publishing. Elérhető ezen a linken: <https://doi.org/10.1787/9789264229945-en>, 32. o.: „Az iskolai végzettség, az írni-olvasni tudás és a szakirány például együttesen határozza meg, hogy mekkora annak a valószínűsége, hogy a 16–29 évesek nem találnak munkát, és oktatásban vagy képzésben sem vesznek részt.” OECD (2015). The ABC of Gender Equality in education: Aptitude, Behaviour, Confidence. Paris: PISA, OECD Publishing. Elérhető ezen a linken:

¹⁷ A „migráns háttérrel rendelkezők” fogalma magában foglalja mind a bevándorlókat, mind a befogadó országban született gyermekeiket (az úgynevezett „második generációt”). A migráns háttérű tanulók OECD PISA-féle meghatározása az összes külföldön (uniós és nem uniós országban) született diákot, valamint azokat a befogadó országban született diákokat foglalja magában, akiknek a szülei külföldön születtek.

valamennyi tanuló képességeit kibontakoztassák, és lehetővé tegyék a felfelé irányuló társadalmi mobilitást. A kisgyermekkorai nevelés és gondozás döntő szerepet játszik e tekintetben¹⁸. Az is fontos, hogy a nagy tanulási potenciállal rendelkező tanulók oktatási igényeinek ellátásáról inkluzív módon gondoskodjanak;

- az oktatási rendszereknek minden szinten tiszteletben kell tartaniuk a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt;
- összhangban a szakképzésről szóló tanácsi ajánlásra irányuló bizottsági javaslattal olyan dinamikusabb, reziliensebb és időtállóbb szakképzési rendszerekre van szükség, amelyek képesek támogatni a fiatalokat abban, hogy be tudjanak lépni a folyton változó munkaerőpiacra, és biztosítják, hogy a felnőttek hozzáférjenek a kettős zöld és digitális átállásra szabott szakmai programokhoz;
- az egész életen át tartó tanulással kapcsolatban szilárd lábakon álló és inkluzív stratégiákat kell kidolgozni annak érdekében, hogy a lemorzsolódók visszaülhessenek az iskolapadba, azok számára pedig, akik ezt igénylik, hozzáférhetővé kell tenni a felsőoktatási és szakképzési programokat, hogy idősebb korban is megszerezhessék, illetve frissíthessék azokat a készségeket, amelyekre a jövő munkahelyeinek betöltéséhez szükség van;
- fokozni kell a határokon átnyúló együttműködést az ifjúsági munka, valamint a sport és a kultúra területén a nem formális tanulás előmozdítása érdekében, ideértve a formális oktatáshoz való kapcsolódási pontokat is.

Az EU-ban a nők átlagosan magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a férfiak, és alacsonyabb körökben a korai iskolaelhagyók aránya. A tudomány egyes területein azonban továbbra is makacsul fennáll a nemek közötti szakadék, gyakran éppen azokon a szakirányokon, amelyek jobban fizetett munkahelyekhez vezetnek. Noha a nők a digitális jártasság terén magasabb pontszámot érnek el az oktatási felmérésekben¹⁹, 2018-ban a mérnöki, ipari és építőipari szakokon 26 %, az információs és kommunikációs technológiai szakokon pedig csak 18 % volt a nők aránya²⁰. Emellett még mindig alulreprezentáltak a felsőoktatás döntéshozatali pozícióiban is. Az európai oktatási térség oktatási és képzési rendszereinek az alábbi célok elérésére kell törekedniük:

- A nemek közötti egyenlőség szempontjainak²¹ fokozottabb figyelembevétele az oktatási folyamatokban és intézményekben. A fiúk és a lányok ugyan egyaránt részt vehetnek az oktatásban, de a nemek közötti egyenlőség új határát az jelenti, hogy sikerül-e minden fiút és lányt egyenlő tiszteletben részesíteni, és biztosítani mindkét nem számára az iskolákban és egyetemeken a megfelelő feltételeket ahhoz, hogy felnőttként ki tudjanak teljesedni. A szexista viselkedés és a szexuális zaklatás elsősorban a lányokat és a fiatal nőket érinti, és visszaveti őket tanulmányaikban. Az

¹⁸ Részletesen lásd a bizottsági szolgálati munkadokumentumban.

¹⁹ Lásd a 2018-as nemzetközi számítástechnikai és informatikai műveltségi vizsgálat (International Computer and Information Literacy Study [ICILS]) számítástechnikai és informatikai műveltségi pontszámát. További információk: <https://www.iea.nl/studies/iea/icils/2018>

²⁰ Az ISCED szerint 5–8-as szintre vonatkozó adatok, forrás: educ.uea.eu/enra03

²¹ A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete szerint azok a politikai intézkedések és programok minősülnek a nemek közötti egyenlőség szempontjait figyelembe vevő politikáknak és programoknak, amelyek tekintettel vannak mind a női, mind a férfi lét sajátosságaira, miközben az egyenlőtlenségek megszüntetésére és a nemek közötti egyenlőség előmozdítására törekszenek, beleértve az erőforrások egyenlő elosztását is, ezáltal kezelve és szem előtt tartva a nemi dimenziót.

oktatási környezet egyedülálló módon képes megadni az ahhoz szükséges alapokat mind a fiúk, mind a lányok számára, hogy olyan felnőttekké váljanak, akik teljes mértékben tiszteletben tartják saját és társaik identitását.

- A nemi sztereotípiák megkérdőjelezése és eloszlatása, különösen azoké, amelyek korlátozzák a fiúkat és a lányokat szakirányuk megválasztásában, de az oktatás és képzés mindennapjai során és a tananyagok által közvetített sztereotípiák is itt említendők. A hagyományosan férfiak vagy nők által uralt szakmákat nyitottabbá kell tenni az alulreprezentált nem számára.
- Törekvés a nemek közötti megfelelő egyensúly megteremtésére a vezetői pozíciókban, így a felsőoktatási intézményekben is.

2.3. Zöld és digitális átállás:

Európa jövőbeli rezilienciájának és jólétének kulcsa az inkluzív zöld és digitális átállást elősegítő oktatási és képzési politikákban és beruházásokban rejlik. A Bizottság nyári gazdasági előrejelzése szerint az EU gazdasága 2020-ban 8,3 %-kal zsugorodni, majd 2021-ben körülbelül 5,8 %-kal növekedni fog. Az uniós munkanélküliségi ráta a 2019. évi 6,7 %-ról 2020-ban várhatóan 9 %-ra nő, majd 2021-ben 8 %-ra csökken²². Azok a fiatalok, akik ebben az időszakban lépnek be a munkaerőpiacra, nehezebben fognak állást találni. Bár a csökkentett munkaidős foglalkoztatással, a bértámogatásokkal és a vállalkozásoknak nyújtott támogatásokkal valamelyest féken lehet tartani a munkahelyek megszűnését, a Covid19-világjárvány munkaerőpiacra gyakorolt hatása súlyos. A digitális jártasság eddig is elengedhetetlen volt, de a Covid19 utáni világban még inkább az lesz. Gyakorlatilag a további tanulási tevékenységek során és valamennyi ágazatban minden munkahelyen szükség lesz valamilyen digitális készségre, amellyel a 16–74 év közötti európaiak átlagosan 40 %-a azonban nem rendelkezik²³.

A környezeti szempontból fenntartható, körforgásos és klímasemleges gazdaságra való átállás a foglalkoztatásra és a társadalomra is jelentős hatást gyakorol²⁴. A polgárok elvárják, hogy kormányaik prioritásként kezeljék a környezetvédelmet a Covid19-válság gazdasági és társadalmi következményeinek leküzdését célzó gazdaságélénkítő intézkedések kialakításakor, és mozdítsák elő a környezetbarátabb és digitálisabb világra való átállást²⁵. Európa csak a megfelelő készségek birtokában és a megfelelő oktatással képes a gazdaságot fenntartható módon, a zöld és digitális átállással összhangban úgy helyreállítani, hogy közben globális vezető szerepet vállal, megerősíti pozícióját a globális versenyben, és elkötelezett marad az átállás méltányossága iránt. Ehhez a változáshoz a következőkre van szükség:

- Meg kell teremteni az ahhoz szükséges feltételeket, hogy az emberek magatartását és készségeit mélyreható módon meg lehessen változtatni, aminek az oktatási rendszerek

²² Az Európai Bizottság nyári gazdasági előrejelzése (2020): A deep and uneven recession, an uncertain recovery (Mély és egyenetlen recesszió, bizonytalan fellendülés), Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság.

²³ A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató (DESI): <https://digital-agenda-data.eu/charts/analyse-one-indicator-and-compare-countries>

²⁴ A Bizottság „Fenntartható Európa 2030-ra” című vitaanyaga.

²⁵ Az IPSOS által a világ 16 nagyobb országában 2020 májusában végzett felmérés szerint a megkérdezettek háromnegyede azt várja a kormánytól, hogy a környezetvédelmi szempontokat kiemelt kérdésként kezelje a koronavírus-világjárványból való kilábalás megtervezésekor.

és intézmények a katalizátorai, tehát a folyamatnak innen kell indulnia. Ennek során a meglévő magatartásformák megváltoztatására, a zöld gazdasághoz szükséges készségek fejlesztésére, az új, fenntartható oktatási és képzési infrastruktúra kialakításának előmozdítására és a meglévő épületek felújítására („épületkorszerűsítési program”) kell fektetni a hangsúlyt, kedvező környezetet teremtve ezáltal e változás számára²⁶.

- A zöld gazdaságra való átállás érdekében az oktatásba és képzésbe is be kell ruházni azért, hogy több legyen a klímasemleges és erőforrás-hatékony gazdaság kialakításán dolgozó szakember.
- A fenntarthatóság jegyében történő változásokat hatékony támogatásban kell részesíteni azáltal, hogy a környezeti fenntarthatóság szempontjait érvényesítik a természettudományokban és a humán tudományokban, valamint elősegítik a szemléletváltást a készségek, módszerek, folyamatok és kultúrák terén.
- Minden oktatási és képzési szint feladata, hogy felvértezze az embereket digitális készségekkel, de olyan egyéb kompetenciákkal is, mint a vállalkozói szellem és a tanulás elsajátítása, amelyekre szükség van a technológiai újítások nyomán átalakult munkaerőpiacon való eligazodáshoz.

2.4. Tanárok és oktatók:

A tanárok, az oktatók és az oktatási személyzet az oktatás meghatározó szereplői. Nagyon fontos a szerepet töltenek be, amely abban áll, hogy az oktatást minden tanuló számára hasznos élménnyé tegyék. A Covid19-világjárvány következtében Európa-szerte tanárok millióinak kellett gyorsan alkalmazkodniuk az iskolabezárásokhoz. Ők minden tőlük telhetőt megtettek annak érdekében, hogy a tanulás folytatódjon, és innovatív megoldásokkal lehetővé tették, hogy a kijárási korlátozás által érintett diákjaik távoktatásban vegyenek részt. Tanárok és oktatók nélkül nem kerülhet sor sem innovációra, sem integrációra, és a tanulók nem részesülhetnek transzformatív tanulási élményekben. A tanári szakmának az európai oktatási térségen belüli jövőképe szerint a tanárok olyan rendkívül hozzáértő és motivált szakemberek, akik változatos pályafutásuk során számos támogatási és szakmai fejlődési lehetőségben részesülnek. Az európai oktatási térségben a tanári és oktatói szakmát nagy megbecsülésben kell részesíteni:

- Rendkívül hozzáértő, lelkes és elkötelezett szakemberekre van szükség. Ehhez először is a tanárhány problémáját kell leküzdeni. A legtöbb uniós országban hiány van a tanárokból, akár általánosságban, akár egy-egy szakterületen, például a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika, illetve a sajátos nevelési igényű tanulók tanítása terén. Mivel a következő évtizedben a pedagógusok mintegy egyharmada nyugdíjba vonul, nagy figyelmet kell fordítani mind a pályán lévők megtartására, mind regenerációjukra.
- A tanári szakmát társadalmi és – egyes tagállamokban – pénzügyi szempontból is át kell értékelni. Az általános iskolai felső tagozatos tanárok közül csupán minden ötödik

²⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az európai zöld megállapodás, COM(2019) 640 final.

véli úgy, hogy szakmáját megbecsüli a társadalom, és a tanárok mintegy fele szerint a sok adminisztratív feladat stresszforrás²⁷.

- A tanároknak és oktatóknak folyamatos szakmai fejlődési lehetőségekre van szükségük. Az OECD nemzetközi tanítási-tanulási felmérésének (TALIS) keretében sok tanár jelezte, hogy szükségét érzi kompetenciái fejlesztésének a következő területeken: sajátos nevelési igényű tanulók oktatása, a digitális technológiák használata, valamint a többnyelvű és multikulturális osztályterekben történő oktatás²⁸.
- A diákok, tanárok és tanárképző szakemberek nemzetközi mobilitásának a tanárképzés részévé kell válnia ahhoz, hogy a tanulók igényeinek megfelelő oktatás érdekében minél többen megismerkedhessenek sokféle minőségi pedagógiai megközelítéssel.

2.5. Felsőoktatás:

A hallgatók és az oktatók mobilitása fokozatosan megnyitotta a felsőoktatást, és megerősítette a strukturált együttműködés alapját. A bolognai folyamat vezető szerepet játszott mind a nemzetköziesítésben, mind a mobilitásban. A mobilitás hozzáadott értéke egyértelmű: az adatok szerint a külföldi tanulmányi tapasztalat nagyban segíti a szakmai előmenetelt. Az Erasmus+ programban részt vevő diplomások 80 %-ának sikerül a diploma megszerzését követő 3 hónapon belül elhelyezkednie. Azonban a hallgatók pusztán 5 %-ának van lehetősége az Erasmus+ program keretén belüli tapasztalatszerzésre. Annak a hátterében, hogy a diákok miért nem mennek külföldre tanulni, leggyakrabban még mindig anyagi megfontolások állnak, melyeket szorosan követnek a tanulás elismerésével kapcsolatos aggályok. Az „Európai egyetemek” kezdeményezés keretében 41 kísérleti projekt indult, amelyben Unió-szerte több mint 280 felsőoktatási intézmény szorosabb és ambiciózusabb együttműködési formákat próbál ki, illetve tesztel²⁹.

A felsőoktatási ágazat bizonyította, hogy a Covid19-világjárvány során képes reziliens módon megbirkózni a változásokkal. A válság nyomán azonban a digitalizáció, az innovatív pedagógiai módszerek, a befogadás és az iskolai közérzet, a diákoknak, a kutatóknak és az oktatási személyzetnek nyújtott támogatás, a mobilitás és a finanszírozás terén is kiéleződtek a kihívások. Az európai felsőoktatási rendszereknek a következőkre kell törekedniük:

- szorosabb és mélyebb együttműködés a felsőoktatási intézmények között, ami a közös tantervfejlesztés gyakoribbá válásához és a közösen felkínált kurzusok számának növeléséhez vezethet, lehetővé téve a tanulók számára, hogy könnyebben mozogjanak a különböző országok oktatási rendszerei között. Ez egy egész Európára kiterjedő

²⁷ <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/volume-1-2019-education-and-training-monitor.pdf>

²⁸ https://read.oecd-ilibrary.org/education/talis-2018-results-volume-i_1d0bc92a-en#page1

²⁹ Az úgynevezett „európai egyetemek” hálózatait a hosszú távú strukturális és fenntartható együttműködés kialakításán dolgozó felsőoktatási intézmények transznacionális szövetségei alkotják. E hálózatok kihívásorientált megközelítést alkalmazva multidiszciplináris diák- és tudóscsapatokat mozgósítanak, szoros együttműködésben a kutatókkal, az üzleti szférával és a civil társadalommal. Az európai egyetemek egyesítik online és fizikai erőforrásaikat, kurzusaikat, szakértelmüket, adataikat és infrastruktúrájukat, hogy mindezt magasabb szintre emelve képessé tegyék a következő generációkat az Európa és a világ előtt álló jelenlegi kihívások közös kezelésére. Inkluzív európai egyetemközi együttműködésükön keresztül a mobilitás valamennyi formáját (fizikai, online, vegyes) és a többnyelvűséget is támogatják.

tehetségbázis kialakulását is elősegítené, többek között az élvonalbeli tudományágak és technológiák, például a mesterséges intelligencia, a kiberbiztonság és a nagy teljesítményű számítástechnika területén;

- gördülékeny transznacionális együttműködést lehetővé tévő határokon átnyúló szakpolitikai keret, amely a felsőoktatási intézmények szövetségei számára megteremti annak lehetőségét, hogy magasabb szintet lépjenek egyesítve online és fizikai erőforrásaikat, kurzusaikat, szakértelmüket, adataikat és infrastruktúrájukat;
- a felsőoktatási intézmények mint a „tudásnégyesög” (oktatás, kutatás, innováció és a társadalom szolgálata) központi szereplői kulcsfontosságú szerepet játszanak a Covid19 utáni helyreállításban és a fenntartható fejlődésben Európában, miközben hozzásegítik az oktatást, a kutatást és a munkaerőpiacot ahhoz, hogy éljenek a tehetségáramlás előnyeivel;
- a külföldi képzések és tanulmányi időszakok további tanulási tevékenységek céljából történő automatikus elismerése, a közös transznacionális tevékenységek minőségbiztosítása, valamint a mikrotanúsítványokat adó rövid képzések elismerése és hordozhatósága. Ez lehetővé tenné a tagállamok számára, hogy elmélyítsék és felgyorsítsák együttműködésüket a bolognai folyamat keretében jelenleg lehetséges mértékhez képest. Az európai oktatási térség a bolognai folyamat hajtóerejeként szolgálhat, ösztönözve és támogatva az európai felsőoktatási térség más tagországait abban, hogy hasonló pályára lépve kihasználják az adódó lehetőségeket;
- nagyobb hangsúly helyezése a fejlett digitális készségekre irányuló speciális oktatási programokra, például az olyan élvonalbeli technológiák terén, mint a mesterséges intelligencia, a kiberbiztonság és a nagy teljesítményű számítástechnika, mivel ezek a területek súlyos szakértőhiánnyal küzdenek.

2.6. Geopolitikai dimenzió:

Az oktatás terén folytatott együttműködés „puha” hatalmi eszközként kétségkívül egyre fontosabb eszközévé válik az uniós külső politikák végrehajtásának. Az uniós csereprogramok rengeteg embert elérnek, köztük a civil társadalom szereplőit is, és segítségükkel a program résztvevői világszerte kapcsolatba léphetnek egymással. Öregbítik Európa jó hírét a világban, közkinccsé téve alapvető értékeit és legfontosabb üzeneteit. Hozzájárulnak az EU más országokkal és régiókkal fenntartott kapcsolatainak alakításához. Az oktatás és képzés terén zajló magas színvonalú nemzetközi együttműködés a meglévő és újonnan kialakuló globális kihívások kezeléséhez is elengedhetetlen, és alapvető fontosságú az Unió geopolitikai prioritásainak megvalósítása és a 2030-ra kitűzött fenntartható fejlődési célok elérése szempontjából.

A világrendben bekövetkezett változások (például Kína felemelkedése, az Egyesült Államok eltávolodása a multilateralizmustól) az európai nemzetközi együttműködés megerősítését teszik szükségessé, többek között az oktatás terén. Az európai érdekek és értékek tudatos előmozdítására lesz szükség. Az európai oktatási térség nemzetközi dimenziójában a kölcsönösség, az egyenlő versenyfeltételek, valamint az erkölcsre és a szakmai feddhetetlenségre vonatkozó normák lényeges elemei lesznek a partnerországokkal világszerte kialakítandó ambiciózus partnerségeknek.

A nemzetköziesítés egyre hangsúlyosabbá válik nemcsak a felsőoktatásban, hanem az általános és középiskolákban is. Egyes európai diákok tanulmányaikat részben vagy egészben az EU-n kívül végzik. Ugyanakkor az oktatás egyéb területein – különösen a szakképzésben és az ifjúsági ágazatban – továbbra is hatalmas kiaknázatlan lehetőségek rejlenek. A felsőoktatásra e folyamat során különös figyelmet kell fordítani, tekintettel arra, hogy a partnerországokban világszerte rányomja a bélyegét a vezetők és vállalkozók következő generációinak gondolkodásmódjára, amit az egyetemen sajátítanak el. Minden évben több százezer harmadik országbeli diák érkezik az EU-ba, hogy felsőfokú tanulmányokat folytasson. Az uniós jog³⁰ átlátható és koherens jogi keretet biztosít ahhoz, hogy az EU nemzetközi hallgatóságot fogadjon. Az oktatási intézmények közötti együttműködés – az Unión belül és kívül egyaránt – hozzájárul a világ legkiválóbb tehetségeinek megnyeréséhez, valamint az egymástól való tanulás és a közös nemzetközi kutatási és innovációs projektek előmozdításához.

Az oktatási, képzési és kutatási rendszerek folyamatban lévő megreformálása különösen Afrikában, a Nyugat-Balkánon és a szomszédságpolitikai partnerországokban az ifjúsági foglalkoztatás, a vállalkozói készség, valamint a zöld és digitális készségek fellendítésére és a nagyobb fokú jólét, stabilitás és biztonság megteremtésére irányul. A nem uniós országok európai oktatási térséghez való társulásának szélesebb körben való lehetővé tétele, különösen a nyugat-balkáni országokra való kiterjesztése szerves részét képezi a 2025-ig megvalósítandó elképzeléseknek.

Az elmúlt két évtizedben az Erasmus+ programnak köszönhetően sikerült kapcsolatokat kialakítani az európai oktatási térség és a világ többi része között, másrészt e kapcsolatok meg is tudtak szilárdulni. Az európai felsőoktatási intézmények évente mintegy 50 000 hallgatója és oktatója vesz részt csereprogramban a világ más részein működő egyetemeken³¹. A nemzetközi partnerségek elősegítették az innovatív tantervek és közös oklevelek kidolgozását, és jótékony hatással voltak a közös kutatási és innovációs projektekre is. Többek között ennek köszönhetően Európa még vonzóbb célponttá vált, fellendült az innováció, és új munkahelyek jöttek létre. A kapacitásépítési intézkedések hasonlóképpen a partnerországokban is hozzájárultak a felsőoktatási rendszerek nemzetköziesítéséhez, támogatva ezáltal a társadalmi-gazdasági reformokat és a demokrácia megszilárdulását.

3. ESZKÖZÖK ÉS MÉRFÖLDKÖVEK

A 2018 óta folyamatban lévő kezdeményezések kiegészítéseként a Bizottság számos új kezdeményezést fog javasolni annak érdekében, hogy a tagállamokkal és az érdekelt felekkel

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/801 irányelve (2016. május 11.) a harmadik országbeli állampolgárok kutatás, tanulmányok folytatása, gyakorlat, önkéntes szolgálat, diákcseraprogramok vagy oktatási projektek, és a pair tevékenység céljából történő beutazásának és tartózkodásának feltételeiről.

³¹ Az Erasmus Mundus közös mesterképzés ma 130 programot számlál, amely évente több mint 2500 uniós finanszírozású ösztöndíjat biztosít a hallgatók számára világszerte, hogy legalább két európai egyetemre kiterjedő integrált mesterképzésben vehessenek részt. Intézményi szinten a felsőoktatási kapacitásépítési partnerségek új pedagógiai készségeket alakítanak ki, fejlesztik a meglévőket és javítják a felsőoktatás irányítását az EU szomszédos országaiban, továbbá a fejlődő, illetve feltörekvő gazdaságokban. A minden évben kiválasztásra kerülő 150 projekt az EU fejlesztési és együttműködési politikájához tökéletesen illeszkedve a felsőoktatást az általános társadalmi és gazdasági fejlődés motorjává teszi.

együtt 2025-ig ambiciózus európai oktatási térséget hozzon létre az előző fejezetben bemutatott hat dimenzió mentén³².

3.1. Az oktatás minőségének javítása

Az oktatás minőségének javításához összehangolt erőfeszítésekre van szükség, amelyek során figyelembe veszik az egyes rendszerekkel kapcsolatos kihívásokat. Arról, hogy a tagállami szinten és az oktatási ökoszisztémák szintjén elfogadott intézkedések a készség szintekre összpontosítsanak, és növeljék az oktatásban való részvételt és az iskolázottság szintjét, az egész Unióra érvényes célértékek gondoskodnak. Az uniós szintű tapasztalatcsere és az egymásnak nyújtott támogatás célja, hogy a különböző szereplőknek betekintést nyújtson az egyes tagállamok politikai döntéshozatalába. Konkrét intézkedések:

- A Bizottság támogatni fogja a tagállamokat abban, hogy **azonosítani** tudják azokat a **hatékony szakpolitikai reformokat**, amelyek elősegítik az **alapkészségek** jobb elsajátítását. Ez különösen a tanterveket és az értékelést, valamint az intézmények és a pedagógusok azon képességét érinti, hogy innovatívak legyenek, és fejlesszék tanítási módszereiket és a tanulási környezetet. A Bizottság támogatni fogja továbbá **az érdekelt európai szervezetek, a tanári szövetségek és a tanárképzést végzők közötti együttműködést** annak érdekében, hogy közösen vegyenek részt az **alapkészségekre vonatkozó innovatív és multidiszciplináris tanítási és tanulási módszerekkel** kapcsolatos szakpolitikai ajánlások kidolgozásában. A nemzeti intézkedések számára egyéb forrásokat is igénybe lehet venni, például az európai strukturális és beruházási alapokat vagy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében rendelkezésre álló forrásokat.
- A Bizottság a megerősített Erasmus program kiegészítéseként aktualizálni kívánja a **tanulási célú mobilitásra vonatkozó keretrendszert**. Célja, hogy több tanuló és tanár le tudja küzdeni az akadályokat, és élhessen a mobilitási lehetőségekkel. A felülvizsgált keretrendszer három kihívásra összpontosít: i. a résztvevők sokkal szélesebb köre számára kell lehetőségeket biztosítani, ii. zöld és digitális mobilitás, a személyes találkozások online kapcsolatteremtéssel való vegyítése révén, iii. a kiegyensúlyozott mobilitás ösztönzése.
- A **többnyelvűség** előmozdítása érdekében az érdekelt felek – mind nemzeti, mind regionális és iskolai szinten – felkérést kapnak, hogy folytassák *a nyelvtanítás és a nyelvtanulás átfogó megközelítéséről szóló 2019. évi tanácsi ajánlás* végrehajtását, többek között a szakképzésben. A jövőbeli Erasmus program keretében biztosított finanszírozás és az egymástól való tanulási tevékenységek révén a Bizottság támogatni kívánja a tagállamokat az úgynevezett „nyelvtudatos iskolák” népszerűsítésében, amelyek arra törekednek, hogy a különböző háttérű tanulók jobban elsajátítsák az oktatás nyelvét³³. Az Erasmus program az egész életen át tartó tanulás távlatában továbbra is támogatja a nyelvi kompetenciákat azáltal, hogy külföldi tanítási és

³² Egyes kezdeményezések finanszírozása az adott programok alap-jogiaktusainak elfogadásától függhet, és azokat a vonatkozó szabályoknak megfelelően kell végrehajtani.

³³ Lásd részletesen a nyelvtanítás és a nyelvtanulás átfogó megközelítéséről szóló, 2019. május 22-i tanácsi ajánlásban, HL C 189., 2019.6.5., 15. o.

tanulási mobilitási időszakokat tesz lehetővé, valamint minden szinten elősegíti az oktatási és képzési szolgáltatók közötti további együttműködést.

- A **transzverzális készségek** – például a kritikus gondolkodás, a vállalkozói szellem, a kreativitás és a polgári szerepvállalás – előmozdítása kulcsfontosságú a hallgatók, kutatók és innovátorok következő generációi számára ahhoz, hogy reziliens társadalmat építsenek ki³⁴. A jövőbeli Erasmus program célja, hogy a tanulók számára minden szinten széles körű lehetőségeket biztosítson e készségek fejlesztésére, különösen azáltal, hogy több alkalmat kínál az oktatási és képzési intézményeknek arra, hogy tudás-ökoszisztémáikkal együttműködve transzdiszciplinárisabb, tanulóközpontúbb és kihívásorientáltabb megközelítéseket alakítsanak ki. Az e készségek regionális és nemzeti szintű fejlesztését célzó intézkedések az európai strukturális és beruházási alapokból kaphatnak támogatást.
- A Bizottság össze akarja hozni az oktatásban érdekelt feleket és a tagállamok képviselőit, hogy együtt dolgozzanak az egymástól való tanulás és az **európai perspektíva kialakításának** ösztönzésén **az oktatásban**. Célja, hogy kiterjessze és megerősítse a **Jean Monnet akciókat** azáltal, hogy iskolaközelibbé teszi őket az európai életforma, a fenntarthatóság és az uniós értékek előmozdítása érdekében³⁵.
- A bántalmazástól, a káros hatású beszédétől és dezinformációtól mentes demokratikus oktatási környezet kialakítása érdekében a Bizottság az Erasmus programon keresztül továbbra is támogatni fogja a tagállamokat és az érdekelt feleket *a közös értékek, az inkluzív oktatás és az oktatás európai dimenziójának előmozdításáról szóló, 2018. május 22-i tanácsi ajánlás*³⁶ végrehajtásában.

3.2. Befogadóbb és a nemek közötti egyenlőséget jobban figyelembe vevő oktatás és képzés

A Bizottság a tagállamok szakpolitikai igényeire válaszul **kölcsönös tanulási és együttműködési** platformokon keresztül tagállami szakértőket és érdekelt feleket fog toborozni, hogy támogassák a nemek szerint lebontott adatgyűjtést, valamint az inkluzív és a nemek közötti egyenlőségen alapuló oktatás érdekét szolgáló innovációt. Ezzel azt kívánja elősegíteni, hogy a nemzeti és uniós beruházások a leginkább rászoruló csoportokra és területekre összpontosuljanak.

Az új programozási időszakban a befogadás, az egyenlőség és a sokszínűség különös figyelmet fog kapni az **Erasmus és az Európai Szolidaritási Testület programjaiban**. A Bizottság többféle módon igyekszik befogadóbbá tenni a programot, többek között azáltal, hogy rugalmasabb és hozzáférhetőbb formátumokat vezet be; a résztvevők felkészítését és végigkísérését segítő intézkedéseket foganatosít; valamint pénzügyi intézkedésekkel támogatja azokat, akik nehezen tudnának részt venni a programban.

Emellett a következő kezdeményezések járulnának hozzá az oktatás befogadóbbá tételéhez:

³⁴ Az európai készségfejlesztési program intézkedéseket irányoz elő a transzverzális készségek jobb érvényesítésére.

³⁵ Az „Erasmus” elnevezésű uniós oktatási, képzési, ifjúsági és sportprogram létrehozásáról és az 1288/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló bizottsági javaslat, COM(2018) 367 final.

³⁶ HL C 195., 2018.6.7., 1. o.

- Az „**Utak az iskolai sikerhez**” kezdeményezés célja, hogy segítsen abban, hogy az alapkészségek terén minden tanuló legalább az alapszintet³⁷ elérje. A kezdeményezés különös figyelmet fordít majd azokra a csoportokra, amelyek jobban ki vannak téve az alulteljesítés és a korai iskolaelhagyás kockázatának. A korai iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikákról szóló, 2011. évi tanácsi ajánlásra építve a Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal annak érdekében, hogy közösen **szakpolitikai iránymutatást** dolgozzanak ki **a gyenge teljesítmény javítására és a középfokú végzettséggel rendelkezők számának növelésére** vonatkozóan. Az iránymutatás a következő négy pillérre fog épülni: i. figyelemmel kísérés (lehetővé téve a tagozatosítást és a célirányos intézkedéseket), ii. megelőzés (különösen a veszélyeztetett csoportok esetében), iii. korai beavatkozás (a nehézségekkel küzdő tanulók esetében) és iv. kompenzáció (azok esetében, akik már rossz eredményeket értek el, és akiknek második esélyre van szükségük)³⁸. A Bizottság az európai szemesztert is mozgósítani fogja e célra. Testre szabott szakpolitikai támogatást nyújt a tagállamoknak a kompetenciaszintek emelésére irányuló erőfeszítéseikben, különös figyelmet fordítva arra, hogy az iskolai végzettséget függetlenítsék a tanulók társadalmi-gazdasági háttérétől. A kezdeményezés hozzá fog járulni az ifjúsági munkanélküliség megelőzéséhez, és a Bizottság gondoskodni fog a megerősített ifjúsági garanciáról szóló közelmúltbeli javaslatban³⁹ előírt intézkedésekkel való szoros koordinációról.
- A Bizottság szakértői csoportot fog összehívni, hogy javaslatokat dolgozzon ki **az alulteljesítés veszélyének kitett csoportok⁴⁰ támogató tanulási környezetének megteremtésére és a jó iskolai közérzet elősegítésére** irányuló stratégiákra vonatkozóan. Ez magában foglalja az alábbi jelenségek kezelését is: a nemi sajátosságokkal kapcsolatos kihívások, például a nemi sztereotípiák az oktatásban és az oktatási pályákon, a fiúk alulteljesítése, bántalmazás és szexuális zaklatás. Ez utóbbi kapcsán a nőket és lányokat a kibertérben elkövetett erőszakkal szembeni önvédelem kialakításában is támogatni kell. A nemzeti szintű intézkedések esetében a tagállamok több finanszírozási eszközt is igénybe vehetnek, például az Európai Szociális Alapot vagy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében rendelkezésre álló forrásokat.
- Mivel a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való részvétel az alapvető készségek későbbi elsajátításának meghatározó tényezője, a Bizottság támogatni fogja a tagállamokat a magas színvonalú kisgyermekkori nevelési és gondozási rendszerek

³⁷ A képességszintek közül az alapszint a 2. szintet jelenti az OECD PISA-felmérésében, amely hat képességszintet különböztet meg. A 2. szintű szövegértési készség az a szint, amelyen „csírájukban megmutatkoznak azok a kompetenciák, amelyek birtokában továbbtanuló diákként, munkavállalóként és polgárként hatékonyan és eredményesen részt lehet venni életben”. A PISA-programban azok a tanulók számítanak alulteljesítőnek, akik nem érik el a 2. szintet, amely a társadalomban való sikeres részvételhez szükséges minimális készségszint. Az alapkészségek, illetve a digitális kompetenciák terén mutatkozó alulteljesítéssel kapcsolatban kitűzött uniós célértékek alapját az alapszint és az alulteljesítés fogalma közötti kapcsolat képezi.

³⁸ A Tanács ajánlása (2011. június 28.) a korai iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikákról (HL C 191., 2011.7.1., 1. o.)

³⁹ Út a munka világába – Az ifjúsági garancia megerősítéséről és az ifjúsági garancia létrehozásáról szóló tanácsi ajánlásra irányuló javaslat, COM(2020) 277 final.

⁴⁰ A Bizottság folytatja a hátrányos helyzetű csoportokra – köztük a romákra, a migránsokra és a menekültekre – irányuló egyedi kezdeményezések kidolgozását.

európai minőségi keretrendszerének⁴¹ végrehajtásában. Annak érdekében, hogy a gyermekek jobban fel legyenek készülve a különféle oktatási környezetekben való sikeres szereplésre egész életük során, a Bizottság 2021-ben a bevált módszerekkel kapcsolatos tapasztalatcserére, valamint a szakértők és az érdekelt felek véleményére építve egy, a kisgyermekkorai nevelést és gondozást befogadóvá tévő eszköztárat fog rendelkezésre bocsátani, és áttekintést fog nyújtani az e területen dolgozó személyzet alapvető kompetenciáiról. A Bizottság egy gyermekszegénység elleni kezdeményezésen, az ún. gyermekgarancián is dolgozik.

- Az európai készségfejlesztési programban bejelentetteknek megfelelően a szakképzési rendszerek inkluzivitásának és minőségének fokozása érdekében a Bizottság **50 szakképzési kiválósági központ létrehozását** kívánja támogatni az **Erasmus program keretében biztosított finanszírozásból**. A szakképzési kiválósági központok referenciapontként fognak működni mind a fiatalok szakmai alapképzése, mind a felnőttek továbbképzése és átképzése tekintetében.
- A felsőoktatási és szakképzési rendszereknek fel kell nőniük ahhoz a kulcsfontosságú feladathoz, hogy támogassák az egész életen át tartó tanulást, és egy sokszínűbb hallgatói testületet meg tudjanak szólítani. Ehhez mélyreható változásra van szükség mind a fejekben, mind a kultúrában, mind a struktúrákban. A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal e cél elérése érdekében, és támogatást kíván nyújtani az Erasmus programmal, valamint egyéb uniós alapokkal és eszközökkel. Emellett a készségfejlesztési programban foglaltaknak megfelelően a Bizottság **a mikrotanúsítványokkal kapcsolatos európai megközelítés** kialakításán fog dolgozni annak érdekében, hogy rugalmasabb és modulárisabb tanulási módok biztosításával segítse a tanulási lehetőségek bővítését, és megerősítse a felsőoktatási, valamint a szakképzési intézmények szerepét az egész életen át tartó tanulásban. A mikrotanúsítványt adó képzések nemcsak a szakemberek számára hasznosak, hanem kiegészíthetik az alapképzésben, mesterképzésben és doktori képzésben részt vevő diákoknak szóló tantervet is. Egyre több – felsőfokú végzettséggel rendelkező vagy nem rendelkező – felnőttnek kell majd a diplomaszerezésnél rugalmasabb alternatívák révén átképzésben vagy továbbképzésben részt vennie azért, hogy áthidalja azt a szakadékot, amely az eredeti képesítésének megszerzése során elsajátított tanulási eredmények és a munkaerőpiac által igényelt készségek között keletkezett. Amint a hallgatói népesség sokszínűbbé, a tanulás pedig dinamikusabb folyamattá válik, egyre nagyobb szükség van rugalmasabb és inkluzívabb tanulási pályákra. Miközben egyre több felsőoktatási intézmény – többek között az európai egyetemek hálózata – dolgozik már e mikrotanúsítványok kifejlesztésén, ezeknek még nincs általánosan elfogadott definíciójuk, mint ahogy az érvényesítésükre és elismerésükre vonatkozó közös megközelítés is hiányzik. Ezzel összefüggésben a készségfejlesztési programban bejelentetteknek megfelelően a Bizottság **2021-ben tanácsi ajánlásra** irányuló javaslatot kíván előterjeszteni. Az ajánlás célja az lenne, hogy az európai szintű intézkedésekkel növeljék a mikrotanúsítványokat övező bizalmat egész Európában, és 2025-ig minden szükséges lépést megtegyenek annak

⁴¹ A Tanács ajánlása (2019. május 22.) a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről (HL C 189., 2019.6.5., 4. o.).

érdekében, hogy készen álljanak a mikrotanúsítványok szélesebb körű használatára, hordozhatóságára és elismerésére.

- A **nem formális tanulás** során, beleértve az **önkéntességet** is, hasznos életviteli, illetve szakmai készségek és kompetenciák sajátíthatók el. Ezeket a készségeket és kompetenciákat támogatni kell, meg kell becsülni és teljes mértékben el kell ismerni⁴². Az Európai Szolidaritási Testület teljes mértékben beépítette célkitűzéseibe és műveleteibe ennek tanulási értékét és elismerését. Az önkéntességgel kapcsolatos, határokon átnyúló mobilitás azonban még mindig akadályokba ütközik, például a tanulási eredmények munkáltatók általi elismerése terén. A fiatal önkéntesek mobilitásáról szóló 2008. évi tanácsi ajánlás⁴³ felülvizsgálatából kiindulva a Bizottság 2021-ben aktualizált szakpolitikai iránymutatást fog kiadni azon jogi, pénzügyi és adminisztratív akadályok kezelésével kapcsolatban, amelyek még mindig megnehezítik a fiatalok határokon átnyúló önkéntes tevékenységét és szolidaritását. Ezzel hozzá kíván járulni az Európai Szolidaritási Testület jövőbeli programjának keretében történő külföldi tapasztalatszerzés inkluzivitásának, minőségének és elismerésének javításához.
- A kormányoknak az érdekelt felekkel együtt elő kell mozdítaniuk a **nemek közötti egyenlőséget** minden oktatási és képzési ágazatban, többek között azáltal, hogy biztosítják a minőségi oktatáshoz való hozzáférést a fiúk és lányok, nők és férfiak számára a maguk sokszínűségében.
- A kormányoknak az érdekelt felekkel együtt elő kell mozdítaniuk az inkluzív oktatást minden oktatási és képzési ágazatban, összhangban a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtása tekintetében tett uniós és tagállami kötelezettségvállalásokkal.
- A Bizottság többek között az **Európai horizont** keretében biztosított támogatással hozzá fog járulni az azzal kapcsolatban zajló kutatás megerősítéséhez, hogy milyen szerepet játszik **a nemek kérdése az oktatási és képzési politikában**, valamint hogyan függ össze a nem, az oktatás, illetve a társadalmi és gazdasági siker.
- A tanárképző akadémiák célzott moduljai segítenének olyan megoldásokat találni, amelyek hatékonyan **előmozdítják a nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő iskolai oktatást**.
- A **felsőoktatás átalakítására irányuló új program** a nemek egyensúlyának javítására fog törekedni mind a tudományos pályafutásokban, mind a szakirányok megválasztásában, valamint a nemek közötti egyenlőség kérdésének a felsőoktatási tantervekbe való integrálására. Ennek jegyében külön intézkedéseket fognak elfogadni a felsőoktatási intézmények döntéshozatali pozícióiban található nőkkel kapcsolatban.
- A Bizottság az európai oktatási térség létrehozását támogató keretben tematikus munkafolyamatokat fog javasolni **az oktatás és képzés és a nemek közötti egyenlőség viszonyával** kapcsolatos szakpolitikai iránymutatás kidolgozására. Utóbbi arra a kérdésre is ki fog terjedni, hogy miként lehet a nemek közötti egyenlőség szempontjait figyelembe vevő oktatási folyamatokat kidolgozni. A Bizottság az

⁴² Vö. a nem formális és az informális tanulás eredményeinek érvényesítéséről szóló 2012. évi tanácsi ajánlással (2012/C 398/01) és nemrég végzett értékelésével, SWD(2020) 121.

⁴³ A Tanács ajánlása (2008. november 20.) a fiatal önkéntesek európai mobilitásáról (HL C 319., 2008.12.13., 8. o.).

európai oktatási térség létrehozását alátámasztó adatokkal, tanulmányokkal és elemzésekkel kapcsolatos munkája során a nemi dimenzióra is tekintettel lesz.

3.3. A zöld és digitális átállás támogatása az oktatásban és képzésben, illetve azon keresztül

A kettős átállás megvalósítása érdekében a Bizottság elsősorban olyan intézkedések elfogadását ajánlja, amelyek a fenntartható és erőforrás-hatékony társadalomban és gazdaságban való élethez, a társadalom és gazdaság továbbfejlesztéséhez és támogatásához szükséges ismeretek, képességek, értékek és szemléletmód elsajátítását célozzák. A zöld és digitális átállást támogató finanszírozási programok, például a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és a Múltányos Átállást Támogató Alap fő céljainak megvalósítása egyben az oktatás és képzés támogatására is fordítható; a Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy alaposan vizsgálják meg az idevágó lehetőségeket, és terjesszenek elő megfelelő javaslatokat. Hasonlóképpen, a mindenki számára elérhető oktatás és képzés során elsajátítható gyakorlati digitális jártasság birtokában az emberek könnyebben részt tudnak venni és boldogulni tudnak a hiperkonnektivitás jellemezte társadalomban.

- A Bizottság 2020 végéig elindítja az **„Oktatás az éghajlatért” koalíciót**, hogy mozgósítsa a szakértelmet, forrásokat biztosítson a hálózatépítéshez, és támogassa a kreatív megoldások tanárokkal, tanulókkal és diákokkal közösen történő kidolgozását. Az európai éghajlati paktummal szinergiában az említett koalíció kapocsként fog működni az alulról építkező kezdeményezések és az uniós szintű fellépés között, előmozdítva a fenntarthatóságot szolgáló magatartásformák EU-szerte történő elterjesztése érdekében tett vállalásokat és konkrét intézkedéseket.
- A zöld átállás és a fenntarthatóság ügyének az iskolai képzésbe, a felsőoktatásba és a szakképzésbe való integrációja érdekében a Bizottság egy, a **környezeti fenntarthatóság oktatásáról** szóló **tanácsi ajánlásra irányuló javaslatot** fog előterjeszteni 2021-ben. Ez egyben iránymutatásként is fog szolgálni az iskolák, a felsőoktatási intézmények és a tanárok számára arra vonatkozóan, hogy a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos oktatás terén hogyan működjenek együtt és osszák meg tapasztalataikat tagállamok közötti viszonylatban. A Bizottság javaslatot fog tenni egy, az éghajlatváltozással és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ismeretek, készségek és szemléletmódok kialakítását és értékelését elősegítő **európai kompetenciakeretre** is, amelyet össze lehetne kapcsolni a tanácsi ajánlással.
- A Bizottság elő fogja mozdítani az **oktatási infrastruktúra környezetbarátabbá tételét**. Az oktatási infrastruktúra az uniós országok oktatási és képzési kiadásainak átlagosan 8 %-át teszi ki. Mindazonáltal a legtöbb iskolaépület és számos egyetemi épület nincs felszerelve az új kompetenciák és pedagógiai módszerek iránti kereslet kielégítéséhez szükséges eszközökkel, vagy nem felel meg a mai energetikai előírásoknak, és az iskolaépületek zöldterületeit is érdemes lenne bővíteni a tanulók közötti interakció és a tanulás ösztönzése érdekében. A Bizottság – többek között az InvestEU programon⁴⁴ keresztül – együtt kíván működni az Európai Beruházási

⁴⁴ Az InvestEU program létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslat, COM(2018) 439 final.

Bankkal annak érdekében, hogy a tagállamok mind a digitális, mind a fizikai oktatási és képzési infrastruktúra fejlesztésére rendelkezésre álló valamennyi finanszírozási forrást igénybe vehessék, valamint kiépíthessék az ezek kihasználásához szükséges kapacitásokat.

- A **„Kutatók az iskolákban”** kezdeményezés célja, hogy elvigye a tudományt az iskolákba. A Marie Skłodowska-Curie-cselekvések által támogatott fiatal kutatók számára lehetőséget teremt arra, hogy beszélgessenek a tanárokkal és a tanulókkal az éghajlatváltozásról, a fenntartható fejlődésről, a digitalizációról, az egészségügyről és az európai zöld megállapodás hatálya alá tartozó egyéb kérdésekről.
- Annak érdekében, hogy a digitális készségek hiányát⁴⁵ az egész életen át tartó tanulás perspektívájában lehessen orvosolni, és fejlődjön az európai oktatási és képzési rendszerek digitális kapacitása és rezilienciája, a Bizottság most egy új, átfogó, európai szintű digitális tanulási és oktatási megközelítést javasol az új **digitális oktatási cselekvési terv** keretében. A cselekvési terv ambiciózus intézkedéseket tartalmaz, amelyek két stratégiai prioritás köré rendeződnek: az európai digitális oktatási ökoszisztéma fejlesztésének előmozdítása, valamint a digitális transzformációhoz szükséges digitális kompetenciák és készségek javítása⁴⁶.
- A küszöbön álló **Digitális Európa program** a digitális szakértők iránti tagállami kereslet támogatása érdekében finanszírozást irányoz elő a fejlett digitális készségek számára az olyan területeken, mint a mesterséges intelligencia, a kiberbiztonság vagy a nagy teljesítményű számítástechnika.
- Az **Európai Innovációs és Technológiai Intézettel** (EIT) és annak tudományos és innovációs társulásaival (TIT-ek) és az Európai horizont más részeivel együttműködve ki kell bővíteni a digitális és vállalkozói készségekről szóló műhelytalálkozókat (40 000 diák) és rövid szakmai gyakorlatokat kell szervezni a női hallgatók számára a különböző gazdasági ágazatoknak az EU STEM Koalíció tárgyát képező területein.
- A javaslatokkal összhangban az **Erasmus és az Európai Szolidaritási Testület** jövőbeli **programjai** környezetbarátabbak és digitálisabbak lesznek. A fizikai mobilitást virtuális és vegyes mobilitás egészítheti ki. Az együttműködési projekteknél – előretekintő és stratégiai jellegük folytán – a zöld és digitális témáknak elsőbbséget kell élvezniük. A programok a mobilitási és együttműködési tevékenységeket észszerűsítik a digitális dimenzió figyelembevételével, és támogatni kívánják az együttműködés és a projektmegvalósítás éghajlatbarát módjait. Az intézkedéseket további kezdeményezések – például az alacsonyabb szén-dioxid-kibocsátással járó fizikai mobilitás ösztönzése – egészítik ki.

⁴⁵ A digitalizáció forradalmasítja azt, ahogyan élünk, ahogyan tanítunk és tanulunk, ahogyan dolgozunk és kommunikálunk. Az európai oktatási térségben az oktatásnak és képzésnek teljes mértékben kompatibilissé kell válnia a digitális világgal, hogy a lehető legtöbbet ki lehessen hozni az új technológiákból, valamint az új oktatási és tanulási módszerekből. Az európai oktatási rendszerek ugyanakkor kulcsfontosságú szerepet fognak játszani az új technológiák és a mesterséges intelligencia rejtette kockázatok mérséklésében és a kapcsolódó lehetőségek kiaknázásában. 2019-ben az EU-ban a 16–74 év közötti korosztály 56 %-a vélte úgy, hogy legalább a legalapvetőbb digitális készségeknek birtokában van, ami egyben azt is jelenti, hogy a népesség közel fele viszont nem rendelkezik azokkal a készségekkel, amelyekre manapság a legtöbb munkahelyen szükség van.

⁴⁶ Ennek egy-egy példája a tagállamokban működő [Biztonságosabb Internet Központok](#) uniós finanszírozású európai hálózata által a tanároknak, a tanulóknak és a szülőknek nyújtott támogatás, valamint az uniós [betterinternetforkids.eu](#) portál által biztosított oktatási segédanyagok, amelyek segítségével a kiskorúak megtanulhatják, hogy hogyan használhatják az internetet biztonságos és felelősségteljes módon.

3.4. A hozzáértés és a motiváció erősítése a pedagógusszakmában

A nemzeti politikai döntéshozók és szakértők hangsúlyozták, hogy a pedagógusszakma megerősítése szempontjából nagy potenciált látnak az uniós szintű együttműködésben. Ebből kiindulva a Bizottság számos kezdeményezést fog indítani annak érdekében, hogy nagyobb támogatásban részesítse a tanárok, oktatók és iskolai oktatási vezetők kompetenciafejlesztését és karrierlehetőségeit, és vonzóbbá tegye a pedagógusszakmát. Ezek a kezdeményezések hozzá fognak járulni ahhoz, hogy javuljanak a szakmai fejlődési lehetőségek, és általánosabb legyen a különböző tanulási környezetben elért egyéni kompetenciafejlesztés elismerése. Emellett a tanárok, oktatók és iskolavezetők karrierlehetőségeinek változatosabbá tételére irányulnak, és jótékony hatással lesznek mind a személyes fejlődésre, mind az iskolai és rendszerfejlesztésre. Céljuk továbbá, hogy a tanárok jobb tanulmányi mobilitási lehetőségek közül választhassanak, hogy több ilyen program álljon a rendelkezésükre, és hogy a mobilitás az alap- és továbbképzésük szerves része legyen. Ezek a kezdeményezések ösztönzőleg fognak hatni a tanárok, a tanárképző intézmények és a kutatásalapú tanárképzés közötti együttműködésre is. Végül, de nem utolsósorban, e kezdeményezéseknek köszönhetően remélhetőleg maguk a tanárok is megszólalnak, hogy megosszák tapasztalataikat és megszólítsák a társadalmat, az eddigieknél jobban hangot adva véleményüknek. E célok elérése érdekében:

- a Bizottság azt tervezi, hogy az új Erasmus program keretében 2021-ben **Erasmus tanárképző akadémiákat** indít azzal a céllal, hogy hálózatokat hozzon létre a tanárképző intézmények és a tanári szövetségek között. Az akadémiák idővel munkaközösségeket fognak kialakítani, különösen a tanári alapképzés és a folyamatos szakmai fejlődés terén, hogy hozzájáruljanak a nemzeti és európai tanárképzési szakpolitikák kialakításához, és támogassák az innovációt a pedagógusok gyakorlati munkájában. Ezek a hálózatok a közös érdeklődésre számot tartó pedagógiai kérdésekkel kapcsolatban tanulási lehetőségeket fognak biztosítani mind a tanárok, mind a diákok számára. Külön tematikus modulok foglalkoznak majd az olyan kérdésekkel, mint a társadalmi párbeszéd kezdeményezése, a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás, illetve a többnyelvű osztálytermekben zajló tanítás. Az Erasmus tanárképző akadémiák az intézmények és a tanárképzéssel foglalkozó egyéb szereplők és szövetségek közötti strukturális partnerségekre és közös programokra építve rendszeresen határokon átnyúló képzést és tanulást is szervezni fognak. 2025-ig 25 Erasmus tanárképző akadémia létrehozása van beütemezve;
- a Bizottság 2021–2022-ben **európai iránymutatást fog kidolgozni a különféle szakmai életpályákra vonatkozó nemzeti keretrendszerek kidolgozásához** az iskolai oktatásban dolgozó szakemberek szakmai előmenetelének támogatása érdekében. Erre kölcsönös tanulási folyamat során fog sor kerülni, miközben az egyes országok adaptálják és megvalósítják az iskolai oktatási pályafutások koherens keretrendszerének koncepcióját⁴⁷.

⁴⁷ A koncepció kidolgozására az „Oktatás és képzés 2020” keretében került sor. Lásd az alábbi kiadvány „A framework for teacher and school leader careers” (A pedagógusi és intézményvezetői pályafutások keretrendszere) c. fejezetét: Supporting teacher and school leader careers: a policy guide (A pedagógusi és intézményvezetői pályafutások támogatása: szakpolitikai útmutató), Európai Bizottság (2020). Elérhető a következő linken: <https://op.europa.eu/hu/publication-detail/-/publication/6e4c89eb-7a0b-11ea-b75f-01aa75ed71a1>

- A jövőbeli mobilitási keretrendszerrel kapcsolatos munkája részeként és az Erasmus tanárképző akadémiák szellemében a Bizottság a tagállamokkal és az érdekelt felekkel együttműködve **szakpolitikai keretet** fog kidolgozni annak érdekében, hogy a tanárok tényleges mobilitási igényei alapján **növelje a tanulási célú mobilitási lehetőségek számát és minőségét** Európában.
- A Bizottság 2021-ig létrehozza az **Európai Innovatív Tanítási Díjat**, hogy elismerésben részesítse azoknak a tanároknak (és iskoláiknak) a munkáját, akik rendkívüli mértékben emelik a szakma színvonalát. Ez a kezdeményezés illeszkedik olyan egyéb, már bevált kezdeményezések sorába, mint az Európai Nyelvi Díj, a Jan Amos Comenius-díj, valamint a nemzeti és európai eTwinning-díjak.

3.5. Az európai felsőoktatási intézmények megerősítése

Mivel az európai felsőoktatási intézmények mind az európai oktatási térség, mind az európai kutatási térség középpontjában helyezkednek el, kiválóan alkalmasak arra, hogy összekötő kapocsként szolgáljanak közöttük. Az intézmények közötti maximális szinergia biztosítása érdekében a Bizottság kötelezettséget vállal arra nézve, hogy támogatja a tagállamokat és a felsőoktatási intézményeket egy olyan **szakpolitikai keret létrehozásában, amely lehetővé teszi az európai felsőoktatási intézmények közötti zökkenőmentes és ambiciózus transznacionális együttműködést**. Ehhez a Horizont 2020 keretében is támogatott „Európai Egyetemeknek” az Erasmus+ program keretében kiválasztott szövetségei által szerzett tapasztalatok fognak kiindulópontként szolgálni.

A cél az, hogy Európa-szerte sikerüljön több mint 5000 felsőoktatási intézmény számára ösztönzőket biztosítani arra, hogy a Covid19 utáni körülményekhez alkalmazkodva a jövő generációit a tudás határokön, tudományágakon és kultúrákon átnyúló közös létrehozására készítsék fel egy reziliens, befogadó és fenntartható társadalom megteremtése érdekében. A Bizottság együtt fog működni a felsőoktatási ágazattal és a tagállamokkal, hogy közösen dolgozzanak ki ösztönzőket annak érdekében, hogy az európai felsőoktatási intézmények átalakulása minél gyorsabban, továbbá nyitott és inkluzív módon menjen végbe.

Ez az átalakulás először is a felsőoktatási intézmények közötti, valamint az őket körülvevő ökoszisztémákkal és társadalommal való **konnektivitásra** összpontosít, és az egyetemek küldetésének mind a négy területét lefedi: oktatás és kutatás, s azok eredményeként az innováció és a társadalom szolgálata. Másodszor, a **befogadás** is alapvető célkitűzés lesz annak érdekében, hogy a felsőoktatási intézmények mindenki számára hozzáférhető legyenek, nyitva álljanak egy sokszínű hallgatói és kutatói testület előtt, és több lehetőséget kínáljanak az egész életen át tartó tanulásra. Harmadszor, az átalakulás a **digitális és zöld felkészültségre és rezilienciára** is ki fog terjedni annak érdekében, hogy az egyetemek támogatást kapjanak a digitális és zöld kapacitás kiépítésére, bővítésére és megerősítésére, valamint a digitális eszközök beszerzésére irányuló erőfeszítéseikhez. Ez a folyamat a digitális oktatási cselekvési tervvel összhangban a diákok, a munkatársak és a kutatók digitális készségeinek és kompetenciáinak megerősítésére irányul. Mivel a felsőoktatás elengedhetetlen az európai zöld megállapodás és a fenntartható fejlődési célok eléréséhez, az átalakulás valamennyi tudományágban és minden szinten támogatni fogja a fenntartható fejlődést szolgáló tanulás és képzés integrálását és általános érvényesítését egy interdiszciplináris és kihívásorientált megközelítés révén, amelynek az **innováció** kulcsfontosságú eleme lesz. A kutatáshoz kapcsolódó innováció mellett ugyanilyen fontos, hogy az innováció a hallgatóközpontú tanulásra és oktatásra is kiterjedjen, és hogy

rugalmasabb és moduláris tanulási és karrierlehetőségek közül lehessen választani. A Digitális Európa program keretében végzett tevékenységek a tudományos élet, a kutatás és a vállalkozások közötti együttműködést fogják támogatni bizonyos digitális területeken azzal a céllal, hogy ezek az ágazatok megerősödve képesek legyenek a tehetségek odavonzására, megfelelő képzésben részesítésére és átképzésére.

E célból a Bizottság idén nyilvános online konzultációt fog indítani, amelyet célirányos konzultációs rendezvények kísérnek. Ez lesz a **felsőoktatás átalakítására irányuló program** 2021 végéig történő közös létrehozásának kezdő lépése.

Az átalakítási programot a következő konkrét kezdeményezések fogják alátámasztani:

- A Bizottság célja, hogy az Erasmus program keretében – a Horizont Európa programmal, a Digitális Európa programmal és más uniós eszközökkel szinergiában – részt vegyen az **„Európai Egyetemek” kezdeményezés teljes végrehajtásában**. Az „Európai Egyetemek” 2019-ben és 2020-ban elindított szövetségeivel kapcsolatban szerzett tapasztalatok alapján a Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal és a felsőoktatási ágazattal annak érdekében, hogy optimalizálja az Európai Egyetemekkel kapcsolatban kialakított jövőképet, és **felszámolja azokat konkrét akadályokat**, amelyek megszüntével a felsőoktatási ágazat meg tudja valósítani ambíciózus törekvéseit.
- A Bizottság az EU STEM Koalíció⁴⁸ támogatásával elő fogja mozdítani, hogy a mérnöki tudományok és az infokommunikációs technológiák területén új felsőoktatási tanterveket dolgozzanak ki az úgynevezett STEAM-megközelítés⁴⁹ alapján. Az európai készségfejlesztési programban bejelentett intézkedésekkel összhangban meg fogja vizsgálni annak lehetőségét, hogy miként lehetne vonzóbbá tenni a nők számára a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika szakterületét. Ez segíteni fog mind a nemek egyensúlyának javításában a diákok és a tudományos dolgozók körében, mind pedig a szükséges készségek és kompetenciák kialakításában ezeken az igen keresett területeken.
- Ebben az összefüggésben a Bizottság a tagállamokkal és az érdekelt felekkel együtt meg fogja vizsgálni egy olyan **európai oklevél** kidolgozásának lehetőségét is, amely keretet biztosíthatna ahhoz, hogy az egyetemek szövetségeinek, például az európai egyetemeknek könnyebb legyen közös diplomákat kiadniuk. Ez alapeleme annak a szabadságnak, hogy a hallgatók – megfelelő pedagógiai iránymutatás alapján – minden szinten és minden tudományágban megválaszthassák, hogy milyen tantárgyat, hol és mikor tanuljanak, mindaddig, amíg egy transznacionális egyetemi szövetség tagintézményein belül maradnak.
- A felsőoktatási intézményeknek elő kell segíteniük, hogy a közös moduláris programok hatékonyabban kerüljenek megszervezésre. A kiadott diplomákra érvényes alaki követelményeken kívül ez az akkreditációra és a minőségbiztosításra is vonatkozik. A Bizottság a maga részéről a Felsőfokú Tanulmányok és Oklevelek

⁴⁸ Az EU STEM Koalíció az Erasmus program által támogatott uniós szintű hálózat, amely azon dolgozik, hogy javítsa a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (TTMM) oktatását Európában.

⁴⁹ Lásd a bizottsági szolgálati munkadokumentumot.

Elismerésével Foglalkozó Nemzeti Információs Központokkal, a felsőoktatási intézményekkel, a minőségbiztosítási ügynökségekkel és más kulcsfontosságú érdekelt felekkel együtt javítani fogja az átláthatóság támogatásához szükséges eszközök végrehajtását. Ez a munka olyan sikeres Erasmus+ projektekre fog épülni, mint a külső minőségbiztosítási jelentések adatbázisa, a digitális oklevélmelléklet használata és népszerűsítése, az online kurzuskatalógusok és a tanulmányi programok adatbázisainak létrehozása, valamint az olyan új technológiák kifejlesztése, mint a blokklánc, amelyek támogatják a képesítések elismerésének automatikussá tételét a további tanulási tevékenységek céljából. Egy igazi európai elismerési és minőségbiztosítási rendszerben külső minőségbiztosítással garantálják a felsőoktatási intézmények autonómiáját, ugyanakkor arról is gondoskodnak, hogy a képesítések további tanulási tevékenységek célját szolgáló – egy-egy tagállamon belüli, vagy tagállamok közötti viszonylatban történő – automatikus elismerésébe vetett bizalom ne szenvedjen csorbát. E célból a Bizottság a tagállamokkal és a felsőoktatási ágazattal együttműködve **felül fogja vizsgálni a minőségbiztosításról⁵⁰ szóló európai parlamenti és tanácsi ajánlást⁵¹**.

- A Bizottság a tagállamokkal és a felsőoktatási ágazattal szoros együttműködésben meg fogja vizsgálni, hogy szükséges és megvalósítható-e az az elképzelés, hogy az **egyetemi szövetségeket** – például az „Európai Egyetemek” szövetségét – **alapokmánnal** ruházzák fel. Indokolt esetben ezt 2023-tól intézkedések követhetik a különböző tagállamok oktatási intézményei közötti mélyebb és fenntartható együttműködés elősegítésére. A lehetséges intézkedések közé tartozhatnak a finanszírozáshoz, az akkreditációhoz, a minőségbiztosításhoz, a hallgatók és a munkaadók közötti kapcsolatokhoz, valamint az infrastruktúra karbantartásához kapcsolódó, határokon átnyúló együttműködéssel kapcsolatos megoldások. Az a kérdés is vizsgálat tárgyát fogja képezni, hogy érdemes lenne-e már meglévő nemzeti és európai alapokmányokhoz – például az európai területi társulások alapokmányához – visszanyúlni, és hogy ezek az alapokmányok némi kiigazítással megfelelnek-e a célnak, vagy más megoldásokra lesz-e szükség.
- Az **európai diákigazolvány-kezdeményezés**, amelyet az Európai Tanács 2017. december 14-i következtetéseiben „a hallgatói mobilitásnak, valamint a hallgatók oktatási és kulturális tevékenységekben való részvételének előmozdítás[ár]a” irányuló egyik kulcsfontosságú intézkedésként határozott meg, fontos lépés az európai oktatási térség célkitűzéseinek eléréséhez, valamint a diákok egész Európára kiterjedő mobilitásának lehető legnagyobb mértékű megkönnyítéséhez vezető úton. A kezdeményezés – két kulcsfontosságú eleme, az Erasmus+ mobilalkalmazás és a hallgatói mobilitás digitalizált irányítása révén – radikálisan leegyszerűsíti a hallgatói mobilitás egyetemek általi irányítását. A digitális egyablakos ügyintézési pontként működő **Erasmus+ mobilalkalmazáson** keresztül a hallgatók könnyen és biztonságosan hozzáférhetnek minden olyan információhoz és

⁵⁰ Képesítési keretrendszerek, kreditrendszerek, minőségbiztosítási eszközök, amelyek érthetővé és összehasonlíthatóvá teszik a tanulók készségeit, kompetenciáit és képesítéseit.

⁵¹ Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása (2006. február 15.) a felsőoktatás terén a minőségbiztosítással kapcsolatos további európai együttműködésről (HL L 64., 2006.3.4., 60. o.)

szolgáltatáshoz, amelyre külföldi tartózkodásuk előtt, alatt és után szükségük van⁵². Az alkalmazással mobilitási lehetőségeket pályázhatnak meg, kurzusokra jelentkezhetnek, a külföldön szerzett kreditekre automatikus elismerést kaphatnak, gyorsabban hozzáférhetnek bizonyos szolgáltatásokhoz (például könyvtár, közlekedés, szállás), valamint könnyen hozzájuthatnak a helyi hallgatói önkormányzat vagy a páneurópai diákszervezetek helyi irodái által szervezett eseményekkel és tevékenységekkel kapcsolatos információkhoz. A személyazonosító adatok határokon átnyúló, megbízható cseréjét az **uniós elektronikus diákigazolvány** platform – az elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról szóló eIDAS-rendelettel összhangban hozzájárulva az európai diákigazolvány-kezdemenyezés céljaihoz⁵³ – fogja lehetővé tenni.

- A kezdeményezés célja, hogy megkönnyítse a mobilitás irányítását a felsőoktatási intézmények számára, és egyben hatékonyabbá és környezetbarátabbá is tegye. Valamennyi adminisztratív lépés digitalizálva lesz, és az Erasmus+ programban részt vevő országok egyetemeinek különböző interoperábilis informatikai rendszereit össze fogják kapcsolni. A folyamat végpontja a teljesen papírmentes Erasmus+ mobilitás, természetesen az általános adatvédelmi rendelet teljes mértékű tiszteletben tartása mellett. A kezdeményezés a hallgatói identitás európai dimenzióját is megerősíti azáltal, hogy lehetővé teszi az egyetemek számára, hogy meglévő diákigazolványaikat a „European Student” hologrammal és egyedi kártyaszámmal egészítsék ki annak érdekében, hogy mobilitási programban részt vevő hallgatóik külföldön is hozzáférhessenek a hallgatói szolgáltatásokhoz és kedvezményekhez. Az Erasmus program, a Digitális Európa program és az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz programjainak támogatásával a Bizottság 2021-ben megkezdte a szolgáltatások fokozatos bevezetését, amelyeket elsőként az Erasmus-hallgatók vehetnek igénybe, de a cél az, hogy 2025-re valamennyi mobilis európai hallgató számára elérhető legyenek.
- A felsőfokú és a felső középfokú képesítések, valamint a külföldi tanulmányi időszakok eredményei **automatikus kölcsönös elismerésének** ösztönzéséről szóló tanácsi ajánlással⁵⁴ összhangban az egyik tagállamban szerzett képesítésnek bármely más tagállamban érvényesnek kell lennie a további tanulási tevékenységekben való részvétel céljából. Ezért a Bizottság továbbra is támogatást fog nyújtani a tagállamoknak ahhoz, hogy **2025-ig** megteremtsék azokat a feltételeket, amelyek **lehetővé teszik az automatikus kölcsönös elismerést**. Ez az Erasmus+ program által támogatott Felsőfokú Tanulmányok és Oklevelek Elismerésével Foglalkozó Nemzeti Információs Központokkal (NARIC) folytatott szoros együttműködést is magában foglalja. Az Erasmus+-ból nyújtott finanszírozással a NARIC-hálózat munkájának megkönnyítésére technikai támogató csoport jött létre, amely ösztönözni fogja az automatikus elismerés technikai végrehajtását. Kapacitásépítéssel, képzésekkel és az

⁵² A 2018-ban megkezdett sikeres kísérleti szakasz eredményeként jelenleg több mint 2000 felsőoktatási intézmény vesz részt a mobilitás digitális irányításának tesztelésében; az Erasmus+ mobilalkalmazást több mint 85 000-szer töltötték le és telepítették; és mintegy 2,3 millió európai diákigazolványt állítottak elő, amely tartalmazta a „European Student” hologramot.

⁵³ A Bizottság közleménye – Az európai identitás megerősítése az oktatás és a kultúra révén – Az Európai Bizottság hozzájárulása a göteborgi vezetői találkozóhoz, COM(2017) 673 final.

⁵⁴ A Tanács ajánlása (2018. november 26.) a felsőfokú és a felső középfokú képesítések, valamint a külföldi tanulmányi időszakok eredményei automatikus kölcsönös elismerésének ösztönzéséről (HL C 444., 2018.12.10., 1. o.).

automatikus elismeréssel kapcsolatban bevált módszerek megosztásával fogja segíteni a hálózat munkáját. A Bizottság 2022-ben a tagállamok hozzájárulásai alapján jelentést fog tenni a tanácsi ajánlás végrehajtása terén elért eredményekről.

- A készségfejlesztési program keretében a Bizottság támogatni fogja azokat a tagállamokat és felsőoktatási intézményeket, amelyek az **Europass**-dokumentumok formájában rendelkezésre álló szabványos európai eszközöket használják a hiteles digitális tanúsítványok, többek között a digitális oklevelek és a mikrotanúsítványok kiadására. A közös európai eszközök felhasználásával kiállított hiteles digitális tanúsítványok megkönnyíthetik az elismerést, hatékonyabbá tehetik a tanulmányi felvételi és munkaerő-felvételi eljárásokat, és csökkenthetik a csalás lehetőségét.
- Annak biztosításához, hogy a hallgatók által elsajátított tudás, készségek és kompetenciák magas színvonalúak és relevánsak legyenek mind a mai, mind a jövőbeli munkaerőpiac szempontjából, elengedhetetlen, hogy a végzett hallgatók visszajelzést adjanak a tanulmányaik befejezését követően. A felmérésekből származó visszajelzések nemcsak az egyetemek számára hasznosak, amelyek így adaptálni tudják tanterveiket és tanítási módszereiket, hanem a politikai döntéshozók számára is, akik a diplomások foglalkoztathatóságának javítására, a szakemberhiány és a készségkereslet és -kínálat közötti eltérések kezelésére, valamint a társadalmi befogadás, a hozzáférhetőség és a mobilitás előmozdítására törekednek, és támogatják a felsőoktatási intézményeket tanterveik kidolgozásában. Ez annak az **európai pályakövetési kezdeményezésnek** a lényege, amelyet a *pályakövetésről szóló 2017. évi tanácsi ajánlás*⁵⁵ indított útjára. A kezdeményezés során számos ország alakított ki mechanizmusokat a végzett hallgatók tanulmányi és foglalkoztatási eredményeinek nyomon követésére, illetve erősítette meg már meglévő mechanizmusait. A Bizottság 2022-ben át fogja tekinteni az ajánlás végrehajtása terén elért eredményeket, arra törekedve, hogy 2024 végére e mechanizmusok elterjedtségi aránya 80 %-os legyen. Az európai dimenzió erősítése és az adatok összehasonlíthatósága érdekében a tagállamok együttműködtek, és közülük sokan olyan kérdéssorral fogják felmérni a diplomásokat, amelyet közösen állítottak össze azért, hogy össze tudják vetni az eredményeket. A Bizottság arra számít, hogy 2025-re európai szinten megvalósul a hallgatói pályakövetés. Ez a kezdeményezés nemcsak az egyetemeket segíthetné, hanem fontos információkkal szolgálna azon uniós szakpolitikák kialakításához is, amelyek a felsőoktatási intézményeket támogatni kívánják a zöld átálláshoz szükséges készségek kifejlesztésében.
- Az Európai horizont keretprogram és az Európai Innovációs és Technológiai Intézet kulcsszerepet fog játszani az „Európai Egyetemek” szövetségeinek kutatási és innovációs dimenziójának támogatásában és a tudás-ökoszisztémák kiépítésében. Emellett az európai oktatási térségen belüli döntéshozatal és tanulás támogatásában adatintenzív elemzésekre és gépi tanulásra is támaszkodni kell, a személyes adatok és a magánélet védelmére vonatkozó előírások tiszteletben tartása mellett. Az Európai Kutatási Térséggel szinergiában és az Európai Innovációs és Technológiai Intézet támogatásával a Bizottság kezdeményezéseket fog indítani annak érdekében, hogy fokozza az oktatás és képzés hozzájárulását Európa innovációs kapacitásához.

⁵⁵ A Tanács ajánlása (2017. november 20.) a pályakövetésről (HL C 423., 2017.12.9., 1. o.).

3.6. Az oktatás Európa globális szerepének erősítéséhez való hozzájárulása

Azáltal, hogy megszilárdítja az EU kapcsolatait a világ többi részével, az európai oktatási térség hozzájárulhat az Európai Unió geopolitikai céljainak eléréséhez. A nemzetközi együttműködésnek nagyobb szerepet kell játszania a partnerországok oktatási rendszereinek támogatásában.

Annak érdekében, hogy az oktatásnak az EU külső politikáiban betöltött szerepe még nagyobb hangsúlyt kapjon – és a Covid-19 világjárványra is tekintettel – a következő intézkedéseket lenne érdemes előírányozni:

- Az uniós szintű fellépésnek az **„Európa együtt”** megközelítés jegyében kell zajlania, arra ösztönözve az uniós tagállamokat, hogy szorosabban működjenek együtt oktatási és képzési intézményeiknek a világ különböző részeivel folytatott külső tevékenységeik terén, ezáltal **erősítve az EU mint globális szintű partner pozícióját az oktatásban**⁵⁶. Ezt az uniós hatáskörök és a döntéshozatali eljárások, köztük az uniós szerződések által megállapított szavazási szabályok tiszteletben tartásával hajtánák végre. Noha az EU önmagában viszonylag kis szereplő, az oktatás terén folytatott nemzetközi együttműködés több mint felét az EU és tagállamai bonyolítják le, és az felöleli az alapfokú oktatást, a középfokú oktatást, a szakképzést és a felsőoktatást is. Az oktatás és a képzés tehát az „Európa együtt” megközelítés jegyében zajló fellépések szerves részét képezi. Ez magában foglalja azt is, hogy az oktatással kapcsolatos európai nemzetközi együttműködési tevékenységeket – többek között az Erasmus+ programot és a globális oktatási kezdeményezésekhez való uniós hozzájárulást – szorosabban össze kell hangolni az EU kétoldalú, regionális és globális szintű prioritásaival. Az EU emellett továbbra is támogatni fogja a humanitárius válságok által sújtott gyermekeket abban, hogy – vészhelyzeti projektek keretében nyújtott oktatás révén – biztonságos, minőségi és akkreditált alap- és középfokú oktatásban részesülhessenek. Az EU ezentúl is az egyenlőség biztosítására törekszik a minőségi oktatáshoz való hozzáférés minden szintjén: a szükséghelyzetben lévők oktatásának finanszírozására továbbra is a humanitárius segítségnyújtási költségvetés 10 %-át különíti el. Ez a megközelítés erősebb szinergiákat teremthet az oktatás és az uniós partnerségi menetrend többi része között.
- A fizikai mobilitás mellett az EU támogatni fogja az oktatási szolgáltatók – különösen a felsőoktatási és szakképzési intézmények – nemzetközivé válásának digitális módjait is, többek között online tanfolyamok és vegyes tanulási modellek révén növelve a személyzet, a tanárok és a diákok digitális lehetőségeit.
- Az EU-nak meg kell erősítenie a **globális stratégiai partnerekkel** (például Kínával, Japánnal, az Egyesült Államokkal) folytatott együttműködést is, ugyanakkor jobban meg kell védenie az Unió érdekeit, az itteni know-how-t és az európai értékeket, valamint elő kell mozdítania a kölcsönösséget és az egyenlő versenyfeltételeket.
- Az **Erasmus program erőteljesebb nemzetközi dimenziója** fontos eszköz lehet az európai oktatási térség globális dimenziójának előmozdításához. Az Erasmus

⁵⁶ Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Közlemény a COVID-19-járványra való globális szintű uniós reagálásról, JOIN(2020) 11 final.

programot célzottabban be kell vetni arra, hogy tehetségeket vonzzon az uniós felsőoktatási intézményekbe, és hogy az öregdiák-hálózatokat a partnerországok fiatal és jövőbeli vezetőivel való stratégiai együttműködésre használja fel. Nagy hangsúlyt kell fektetni a szomszédsággal és különösen Afrikával folytatott együttműködésre, támogatva az EU Afrikára vonatkozó átfogó stratégiájának végrehajtását, amely a régió gazdasági fellendüléséhez az oktatási, képzési és kutatási rendszerek folyamatban lévő reformfolyamatának támogatásával járul hozzá.

- A Bizottság a nemzetközi partnerségek megerősítése és az európai felsőoktatás vonzerejének növelése érdekében még nyitottabb lesz az olyan globális fellépésekre, mint az **Erasmus Mundus közös mesterképzés**. Ettől az európai egyetemek nemzetközivé válásának, vonzerejének és globális versenyképességének további fokozása remélhető.

A nemzetközi együttműködés mérföldkövének fog számítani **az egymástól való tanulásban és a különféle együttműködési formákban való aktívabb részvétel**. Az Európai Szabadkereskedelmi Társulás azon országainak folyamatos részvétele mellett, amelyek egyben tagjai az Európai Gazdasági Térségnek is⁵⁷, a Nyugat-Balkánt is teljes mértékben be kell vonni az európai oktatási térségbe és az Erasmus programba⁵⁸, az idevágó feltételeknek és eljárásoknak megfelelően.

4. TÁMOGATÓ KERET AZ EURÓPAI OKTATÁSI TÉRSÉG 2025-IG TÖRTÉNŐ MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ

Ahhoz, hogy az európai oktatási térség 2025-re megvalósulhasson, egy **támogató keret** létrehozására fog sor kerülni.

4.1. Az európai oktatási térség létrehozását támogató keret feladatai

A támogató keret a következő módon járul hozzá az európai oktatási térség megvalósításához:

- Először is, lehetővé teszi a tagállamok, az EU és a tágabb oktatási és képzési közösség számára, hogy végrehajtsák az európai oktatási térség megvalósítása érdekében ebben a közleményben előterjesztett kezdeményezéseket. Emellett a Tanács határozott iránymutatása alapján ösztönözni fogja a rugalmas együttműködési módszerek használatát, és fokozni fogja a szinergiákat más oktatási és képzési kezdeményezésekkel, többek között az Európai Kutatási Térséggel, valamint a koppenhágai és bolognai folyamattal. Az európai oktatási csúcstalálkozókon, valamint az európai oktatási térség és a digitális oktatási cselekvési terv keretében szervezett nagyszabású rendezvényeken – például az „Oktatás az éghajlatért” koalíció vagy a „Digitális oktatási hackaton” – kívül a Bizottság rendszeres tájékoztatási tevékenységek és kampányok szervezését fogja támogatni az érdekelt felek helyi és regionális szintű szerepvállalásának előmozdítása érdekében.

⁵⁷ Izland, Liechtenstein és Norvégia teljes mértékben társult (programország státusz) az Erasmus+ programhoz (2014–2020).

⁵⁸ Észak-Macedónia és Szerbia már teljes mértékben társult (programország státusz) az Erasmus+ programhoz (2014–2020).

- Másodszor, a támogató keret **célértékeket és mutatókat fog meghatározni az európai oktatási térség megvalósítása felé történő haladás irányítására és nyomon követésére**. A már kitűzött célokkal kapcsolatban elért eredmények nyomon követése mellett valamennyi érdekelt fél bevonásával új megközelítést kell kidolgozni az európai oktatási térség hat dimenziójára vonatkozó mutatók és célértékek kidolgozására. A Bizottság továbbra is együtt fog működni a tagállamokkal és a tágabb értelemben vett oktatási és képzési közösséggel annak érdekében, hogy az adatgyűjtés egymással összehasonlítható elemekre terjedjen ki, és olyan mutatókat dolgozzanak ki, amelyek elősegítik az európai oktatási térség megvalósítása során a tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatalt.
- Harmadszor, a támogató keret elő fogja segíteni az oktatásnak és a képzésnek az **európai szemeszterbe** való integrálását a Covid19-válságból való kilábaláshoz szükséges tagállami kapacitások megerősítése érdekében. Az európai szemeszter fogja meghatározni azt a tágabb keretet, amelyben az európai oktatási térség megvalósítása felé tett előrelépést más szociális és gazdaságpolitikákkal együtt felülvizsgálják. Emellett azzal kapcsolatos bizonyítékokat és elemzéseket is bevon a folyamatba, hogy az oktatás és a képzés milyen kölcsönhatásban van más szakpolitikákkal, így segítve az országspecifikus ajánlások megfogalmazását. A Bizottság a Tanáccsal együttműködve fel fogja tární a tagállamok szemeszterhez való önkéntes hozzájárulásának új lehetőségeit, például az önkéntes kölcsönös felülvizsgálatokat. A támogató keret kulcsfontosságú iránymutatásként szolgál majd az európai strukturális és beruházási alapokon és a Bizottság technikai támogatási eszközén (korábbi strukturálisreform-támogató programok) keresztül nyújtott finanszírozási támogatás odaítéléséhez. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközön keresztül rendelkezésre álló tekintélyes összegű finanszírozás emellett jelentős támogatást nyújt az oktatási reformokhoz és az oktatási beruházásokhoz, az infrastruktúrától és az építkezésektől kezdve a képzéseken át a digitális eszközökig vagy a nyitott oktatási segédanyagok finanszírozásáig. A 2021. évi fenntartható növekedési stratégia rámutatott arra, hogy a továbbképzésre és átképzésre irányuló beruházásokra sokkal nagyobb összegeket kell fordítani, így a hét kiemelt beruházás egyikének ez lett a témája.
- Negyedszer, a támogató keret adja az alapot **az európai oktatási térség teljes értékű irányítási keretének 2025-ig történő létrehozásához**, a tagállamoknak az oktatás tartalmára és oktatási rendszereik megszervezésére vonatkozó hatáskörének teljes mértékű tiszteletben tartása mellett. Az új irányítási keretben magas szintű politikai vezetésre lesz szükség ahhoz, hogy ebben az összetett ökoszisztémában döntéseket lehessen hozni. Ennek érdekében az új irányítási keretnek meg kell erősítenie az EU stratégiai célkitűzéseit, és elő kell segítenie a globális – többek között az ENSZ vagy az OECD keretében megvalósuló – kezdeményezésekhez való kapcsolódást. Fokoznia kell a minisztériumok és a szakértők uniós szintű szerepvállalásának hatékonyságát és eredményességét. Végezetül pedig elő kell segítenie a hatékony helyi megoldások és szakpolitikai reformok előmozdítását. Ehhez kapcsolódóan a Bizottság segíteni fogja az európai oktatási térség részét képező beruházásokkal kapcsolatos munka fokozását. Ez például magában foglalja majd a magas szintű politikai fórumokon zajló eszmecsere előmozdítását, például az uniós pénzügyminiszterek és az uniós oktatási miniszterek közötti, valamint más intézményekkel, például az Európai Beruházási Bankkal és az Európai Parlamenttel folytatott megbeszélések ösztönzését. Technikai szinten az oktatásba és képzésbe történő minőségi beruházásokra szakosodott szakértői csoport fogja támogatni ezt a folyamatot, segítve a nemzeti és regionális

beruházásokra való összpontosítást. A Bizottság emellett célirányos támogatást fog nyújtani a helyi, regionális és nemzeti hatóságoknak az oktatási infrastruktúrába történő beruházásokkal kapcsolatos kölcsönös tanulás, elemzés és bevált módszerek megosztásának elősegítése érdekében.

4.2. A támogató keret ismertetése

A Bizottság azt javasolja, hogy a 2025-ig tartó időszakban **az európai oktatási térséget támogató keretrendszer vigye tovább az „Oktatás és képzés 2020” keretében kipróbált és letesztelt valamennyi kölcsönös tanulási mechanizmust**, például a munkacsoportokat, a főigazgatói formációkat, az egymástól való tanulás eszközeit, különösen az Erasmus programból származó finanszírozással. Más érintett irányító testületeket, például a Szakképzési Tanácsadó Bizottságot is be kell vonni a munkába.

A digitális társadalom és gazdaság egyre összetettebb és gyorsan változó igényeinek kielégítése érdekében az európai oktatási térség támogató kerete elő fogja segíteni a szerepvállalást és interakciót a tágabb oktatási ökoszisztémán belül, az online és a személyes találkozók közötti megfelelő egyensúlyra törekedve.

E támogató keret fő elemei a következők lennének:

- A Tanács felkérést kap, hogy szervezzon rendszeres közös megbeszéléseket az Oktatási, Ifjúsági, Kulturális és Sportügyi Tanács és más tanácsi formációk között annak érdekében, hogy elősegítse az oktatással és képzéssel kapcsolatos összkormányzati megközelítést, valamint nagyobb súlyt adjon az oktatásnak és képzésnek az EU politikai prioritásaiban⁵⁹, miközben támogatja az európai szemeszter keretében az oktatással kapcsolatban zajló munkát.
- Az európai oktatási térség irányítóbizottsága, amely rendszeresen áttekinti az európai oktatási térség megvalósításához vezető kezdeményezéseket, és gondoskodik arról, hogy ezek ne veszítsenek lendületükből. Összetételét és munkamódszereit a tagállamokkal együtt 2021. június végéig kell meghatározni.
- Megerősített strukturált munka a Bizottság, a tagállamok és az érdekelt felek között a szakpolitikai és finanszírozási intézkedések közös kidolgozása érdekében, többek között alulról építkező kezdeményezések és az uniós források intenzívebb igénybevétele révén.
- Az európai oktatási térség állandó platformot kapna, amely nyilvános online felületként szolgál majd tevékenységeivel és szolgáltatásaival kapcsolatban. A platform az átláthatóság és az információkhoz való hozzáférés jegyében könnyen hozzáférhető teret biztosít, ahol könnyen tájékozódni lehet a támogató keret révén lehetővé tett tevékenységekről és az elért eredményekről. A platform tartalmazni fog egy interaktív felületet is, amely támogatja a tagállamok és az érdekelt felek közötti együttműködést és információcserét.

⁵⁹ Többek között az Európa jövőjéről szóló konferencia, az európai zöld megállapodás, a szociális jogok európai pillére és az ENSZ fenntartható fejlődési céljai.

4.3. A haladás nyomon követése

Az adatok azt mutatják, hogy az uniós szinten kitűzött célértékeknek köszönhetően az oktatási kérdéseknek fontosabb szerep jut a tagállamok politikai programjaiban, és elősegítik a haladás nyomon követését. Ezek kulcsfontosságú referenciapontok az európai szemeszter számára, és iránymutatásul szolgálnak az uniós finanszírozás odaítélése során. Az oktatás és képzés terén elért eredmények további nyomon követésének eszközeként a Bizottság **egy sor, 2030-ig elérendő célértéket** javasol, amelyek **egybeesnek a fenntartható fejlődési célok ütemezésével**. Ez az időkeret biztosítja a tagállamok számára a szükséges szakpolitikai reformok és beruházások bevezetéséhez és végrehajtásához, valamint az ahhoz szükséges időt, hogy az elérni kívánt hatások megmutatkozzanak.

E célértékek alapját az egyes országokra vonatkozó aggregátumokon és súlyozott uniós átlagon alapuló nemzetközileg összehasonlítható adatoknak kell képezniük. Teljesülésüket nemek szerinti bontásban kell nyomon követni. A Bizottság felkéri a Tanácsot, hogy vállaljon kötelezettséget az EU egésze számára az alábbi célértékek 2030-ig történő elérésére vonatkozóan⁶⁰:

- Az olvasás, a matematika és a természettudományok terén gyengén teljesítő 15 évesek aránya nem érheti el a 15 %-ot.
- A számítástechnikai és informatikai műveltség terén gyengén teljesítő nyolcadik osztályosok aránya nem érheti el a 15 %-ot.
- A 3 éves kor és a kötelező általános iskolai oktatásba lépési életkor közötti gyermekek legalább 98 %-ának részt kell vennie a kisgyermekkori nevelésben.
- A legalább felső középfokú végzettséggel rendelkező 20–24 évesek arányának 90 %-nak kell lennie.
- A felsőfokú végzettséggel rendelkező 30–34 évesek arányának legalább 50 %-nak kell lennie.

Emellett amint az a készségfejlesztési programban is szerepel, az is cél, hogy 2025-re az EU felnőtt népességének az a része, amely minden évben tanulásban vesz részt, érje el az 50 %-ot.

A készségfejlesztési programban és a szakképzésről szóló tanácsi ajánlásra irányuló javaslatban az európai oktatási térséggel, a felnőttoktatással, a szakképzéssel és a foglalkoztathatósággal kapcsolatban megállapított célértékek kiegészítik és kölcsönösen erősítik egymást, miközben az oktatás és képzés teljes spektrumát lefedik. A Bizottság rendszeresen felül fogja vizsgálni az e célértékekkel kapcsolatban elért eredményeket, és szükség esetén javaslatot fog tenni azok 2030-ig történő meghosszabbítására, illetve felülvizsgálatára.

A Bizottság minden évben közzé fogja tenni az Európai Oktatási és Képzési Figyelőt, amelyben áttekinti az európai oktatási térség megvalósításának helyzetét az oktatás és képzés valamennyi ágazatában. A Figyelő kiterjed majd az országprofilokra, az uniós célértékkel

⁶⁰ A bizottsági szolgálati munkadokumentum meghatározza azokat az adatforrásokat, amelyeken e célértékek alapulnak.

kapcsolatban elért eredményekre, figyelembe véve az uniós célokat és az egyes országok saját célkitűzéseit, irányítóként szolgálva a szakpolitikai reformoknak. Következésképpen elemezni fogja az adatokat nemek, társadalmi-gazdasági státusz, sajátos nevelési igények, valamint kisebbségi vagy bevándorló háttér szerint.

Az európai oktatási térséggel kapcsolatban megállapított célértékeket egy sor olyan eszközzel kell kísérnie, amelyek elemzéseken keresztül és az egymástól tanulás módszerével nemzetközileg összehasonlítható és rendszeresen gyűjtött adatokon keresztül mérik az előrehaladást. Az uniós oktatás és képzés nyomon követése egyéb mennyiségi és minőségi mutatókat, valamint tanulmányokat és kutatási eredményeket is magában fog foglalni. A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal, a szakértőkkel, az érdekelt felekkel és a nemzetközi partnerekkel annak érdekében, hogy azon területek vonatkozásában is mutatókat dolgozzon ki, amelyekre a meglévő nemzetközi adatgyűjtések nem terjednek ki, de amelyek most az európai oktatási térség kiemelt célkitűzéseiként jelentek meg.

Az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósítása terén elért eredmények számbavétele, a további lépések megvitatása érdekében és némi új lendület reményében a Bizottság **2022-ben jelentést fog közzétenni az európai oktatási térséggel kapcsolatban elért eredményekről**, és **2023-ban az Európai Parlamenttel közösen féldícs értékelő rendezvényt** szervez. Ezt 2025-ben egy, az európai oktatási térségről szóló teljes bizottsági jelentés követi majd.

5. KÖVETKEZTETÉS

Amint ebben a közleményben bemutattuk, az európai oktatási térség sikere az együttműködésen, a közös célok elérése iránti megújult elkötelezettségen, valamint a térség 2025-ig történő megvalósításának elősegítésére létrehozott szilárd támogató kereten fog múlni. A Bizottság felkéri a Tanácsot, hogy hagyja jóvá az európai oktatási térséget alátámasztó hat dimenziót, annak eszközeit és mérföldköveit, valamint a 2025-ig tartó időszakra javasolt támogató keretet. Az európai oktatási térség perspektívát nyújt az oktatás és képzés jövőjéhez az Európai Unióban. A Bizottság meghatározza benne a kulcsfontosságú kérdéseket és kijelöli a bejárható utakat, összhangban a szubszidiaritás elvével és teljes mértékben tiszteletben tartva az oktatással és képzéssel kapcsolatos tagállami hatásköröket, nemzeti, regionális és helyi szinten. Az oktatás és a képzés lesz az egyik fő hajtóereje annak, hogy a helyreállítás a zöld és digitális átállás alapján menjen végbe. Emellett az európai oktatási térséggel kapcsolatos munka hozzá fog járulni az EU és az uniós tagállamok geopolitikai helyzetének javításához.

A Bizottság teljes mértékben elkötelezett az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósítása mellett, és felszólítja a többi európai intézményt, a tagállamokat, az oktatási és képzési közösséget és mindazokat, akik számára az oktatás fontos, hogy egyesítsék erőiket és közösen adjanak új erőt az oktatásnak egy fenntartható és nagylelkű világ kialakítása érdekében.